

Dokument nr. 3:2

(2000–2001)

**Riksrevisjonens kontroll med statsrådets
(departementets) forvaltning av statens interesser i
selskaper, banker, mv. for 1999**

Til Stortinget

Riksrevisjonen legger med dette fram Dokument nr. 3:2 (2000–2001) Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv. for 1999.

I de tilfeller Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål, er de virksomhetene dette gjelder omtalt innledningsvis under det enkelte departement. For 1999 har Riksrevisjonen tatt opp prinsipielle spørsmål vedrørende Den Norske Stats Husbank, Medinnova SF, Nordic Aviation Resources AS, Norges Bank, Norsk Eiendomsinformasjon AS, Posten Norge BA, Statkraft SF, Statskog SF, Telenor AS og Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS. I tillegg er det tatt opp et prinsipielt spørsmål direkte under forvaltningsbedriften Luftfartsverket.

For alle heleide virksomheter gis det en generell faktaomtale med opplysninger som antas å kunne ha interesse, så som stiftelsestidspunkt, formål, konsernforhold, godtgjørelse til revisor, antall ansatte og utvalgte regnskapstall/nøkkeltall. I vedlegg 3.5 og 3.6 vises sentrale nøkkeltall for heleide virksomheter som omfattes av Riksrevisjonens kontroll i 1999. I vedlegg 3.7 er det gitt en oversikt over deleide selskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 % eller mer av stemmene, eller hvor staten av andre grunner er vurdert å ha dominerende innflytelse, og hvor Riksrevisjonen derfor har etablert kontroll.

Riksrevisjonens kontroll omfatter 26 heleide aksjeselskaper, 29 deleide aksjeselskaper, 6 statsforetak, 9 virksomheter organisert ved særskilt lov og 26 studentsamskipnader.

Samlet aksjekapital i de heleide aksjeselskapene utgjør 15,1 mrd. kroner. De største er Telenor AS med 8,4 mrd. kroner og Statoil med 4,94 mrd. kroner. Innskuddskapitalen i statsforetakene utgjør samlet 22,3 mrd. kroner. Høyest innskuddskapital har Statkraft SF med 19,25 mrd. kroner. Særlovsselskapene, herunder selskaper med begrenset ansvar, har en samlet grunnkapital/innskuddskapital på 6,3 mrd. kroner.

Med virkning fra 1. januar 1999 har virksomhetene innført nye regnskapsprinsipper i samsvar med ny regnskapslov. For de fleste virksomhetene er sammenligningstallene i resultat og balanse omarbeidet i henhold til de nye prinsippene. Det vil derfor kunne være mindre forskjeller mellom utvalgte regnskapstall/nøkkeltall for 1998 oppgitt i fjorårets dokument og dette dokument.

Riksrevisjonen, 6. november 2000.

For Riksrevisorkollegiet

Bjarne Mørk-Eidem
riksrevisor

Innhold

	Side
1 Generelt om Riksrevisjonens kontroll	1
1.1 Innledning	1
1.2 Målet for kontrollen	1
1.3 Gjennomføring av kontrollen	1
1.4 Statsrådets årlige beretninger	2
1.5 Departementets ansvar for oppfølging av selskaper m.m.	2
1.6 Deleide aksjeselskaper	2
1.7 Kontroll med salg av statens aksjer i selskaper	3
2 Riksrevisjonens rapport om kontrollen med statsrådets forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv.	4
2.1 Arbeids- og administrasjonsdepartementet	4
2.2 Finansdepartementet	5
2.3 Forsvarsdepartementet	6
2.4 Justis- og politidepartementet	7
2.5 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	8
2.6 Kommunal- og regionaldepartementet	10
2.7 Kulturdepartementet	12
2.8 Landbruksdepartementet	14
2.9 Miljøverndepartementet	16
2.10 Nærings- og handelsdepartementet	17
2.11 Olje- og energidepartementet	20
2.12 Samferdselsdepartementet	22
2.13 Sosial- og helsedepartementet	30
2.14 Utenriksdepartementet	31
3 Vedlegg	32
3.1 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov	32
3.2 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991	33
3.3 Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank	34
3.4 Brev til alle departementeter vedrørende Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i selskaper, banker m.m.	35
3.5 Nøkkeltall for heleide aksjeselskaper, selskaper med begrenset ansvar og statsforetak	36
3.6 Nøkkeltall for banker/utlånsvirksomheter opprettet ved særlov	38
3.7 Nøkkeltall for deleide aksjeselskaper	39

1 Generelt om Riksrevisjonens kontroll

1.1 INNLEDNING

Stortinget får sammen med dette dokumentet oversendt de respektive statsråders beretninger om forvaltningen av statens interesser i 1999 samt årsoppgjør, årsberetninger, bedriftsforsamlingsprotokoller, generalforsamlingsprotokoller m.m. vedrørende selskaper mv. som er omtalt. Oversendelsen er i samsvar med følgende instruks:

- 1 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov. Instruksen er vedtatt av Stortinget 27. mai 1977
- 2 Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991. Instruksen er vedtatt av Stortinget 10. mars 1992
- 3 Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank. Instruksen er vedtatt av Stortinget 10. april 1987

1.2 MÅLET FOR KONTROLLEN

Målet for Riksrevisjonens kontroll er å ha tatt standpunkt til om statsråden har utøvet sin oppgave som forvalter av statens interesser i selskaper, banker, mv. i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

I aksjeselskaper, statsforetak, særlovsselskaper med begrenset ansvar og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) utøver statsråden myndighet i de øverste organer i virksomhetene, dvs. i generalforsamling, foretaksmøte e.l. I øvrige særlovsvirksomheter utøves myndighet etter retningslinjer som framgår av den enkelte lov, f.eks. gjennom forskrifter, instruks og krav ved tildeling av bevilgninger.

Gjennom kontrollen vurderes det om statsråden (departementet) forvalter og bestyrer de statlige interessene virksomhetene representerer på den måten Stortinget har bestemt, og at statsråden bruker sin innflytelse i virksomhetene til å følge opp Stortingets forutsetninger slik disse framgår av Stortingets behandling av proposisjoner, meldinger m.m. Som et ledd i kontrollen vurderes det også om de statlige interessene virksomheten representerer, blir forvaltet økonomisk forsvarlig og i samsvar med gjeldende lover mv.

1.3 GJENNOMFØRING AV KONTROLLEN

Kontrollen utøves ordinært ved gjennomgang av informasjon som mottas eller innhentes fra virksomheter og departementer. Informasjonen innhentes gjennom protokoller fra generalforsamlinger, bedriftsforsamlinger og styremøter, kopier av aktuell korrespondanse mellom departementer og virksomheter, og møter med departementer, virksomheter, valgte revisorer m.m.

Riksrevisjonen deltar på møter i bedriftsforsamlinger, generalforsamlinger og tilsvarende organer.

I kontrollen inngår for øvrig de undersøkelser m.m. som anses nødvendige for at Riksrevisjonen kan gi en kvalifisert vurdering av den enkelte statsråds forvaltning av statens interesser i aksjeselskaper mv.

Flere virksomheter er organisert som konsern som består av morselskap og ett eller flere hel- eller deleide datterselskaper, som igjen kan være morselskap til andre selskaper.

Statsrådets forvaltning av statlige interesser i datterselskaper skjer eventuelt gjennom instruks i generalforsamling i morselskapet. Riksrevisjonens kontroll omfatter hele konsernet. Kontroll med forvaltningen av statens interesser i datterselskaper skjer ved at det hvert år velges ut et antall datterselskaper hvor det gjennomføres ordinær selskapskontroll.

Omfanget av kontrollen med statsrådets forvaltning av statens interesser i virksomheter styres av risiko og vesentlighet. Risiko i selskapskontrollen defineres bl.a. som sannsynligheten for at virksomheten avviker fra Stortingets vedtak og forutsetninger, herunder om selskapet drives i henhold til lover og regler og ellers på økonomisk forsvarlig måte. Vesentlighet defineres som betydningen selskapet har for staten.

A/S Vinmonopolet er organisert etter egen lov av 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet (vinmonopolloven). Etter vinmonopolloven § 14 er det Riksrevisjonens oppgave å desidere selskapets regnskap.

I henhold til lov om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) av 24. mai 1985 nr. 28 § 2 annet ledd kan Kongen i statsråd treffe vedtak om bankens virksomhet. I tillegg kan det med hjemmel i enkelte bestemmelser i sentralbankloven gis instruksjon overfor banken i nærmere bestemte forhold. Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådets (departementets og regjeringens) myndighetsutøvelse i

henhold til instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank av 10. april 1987, jf. sentralbankloven § 2 annet ledd siste punktum.

Riksrevisjonen har tidligere i år sendt forespørsel til flere selskaper, statsbanker og særlovsselskaper vedrørende bruk av revisjons- og rådgivningstjenester. Riksrevisjonen ba om kopier av kontrakter med revisorer, begrunnelsen for at disse revisorene var valgt, og oversikt over midler som var brukt til revisjon og rådgivning i årene 1997–99. Svarene avdekket store forskjeller i rutiner ved kjøp av revisjonstjenester.

Etter Riksrevisjonens syn har de fleste virksomheter tilfredsstillende løsninger for kjøp av revisjons- og rådgivningstjenester. Tilbud på revisjonstjenester er normalt innhentet fra flere aktører, og det er inngått kontrakt med det firmaet som ga det gunstigste tilbudet.

I enkelte tilfeller har samme revisor/revisjonsfirma utført revisjon av virksomheten i ca. 20 år uten at det har vært innhentet konkurrerende tilbud i perioden. Opprinnelig revisjonsfirma kan ha fusjonert flere ganger med andre firmaer, mens de samme personene har vært revisor hele tiden.

Det var stor variasjon i beløpene som ble brukt på revisjon og rådgivning i de forskjellige virksomhetene som ble kontaktet. Enkelte virksomheter har rådgivningsutgifter som overstiger revisjonsutgiftene. Virksomhetene er imidlertid forskjellige og beløpene kan vanskelig sammenlignes.

Riksrevisjonen vil undersøke enkelte av forholdene nærmere.

1.4 STATSRÅDENS ÅRLIGE BERETNINGER

Statsråden oversender årlig for hver enkelt virksomhet en beretning til Riksrevisjonen, jf. § 4 punkt 4 og § 5 punkt 4 i instruks vedtatt av Stortinget 27. mai 1977 og 10. mars 1992. Instruksene er tatt inn som vedlegg 3.1 og 3.2 i dette dokumentet.

Riksrevisjonen har i brev av 29. mars 2000 til alle departementer meddelt at det er ønskelig for kontrollen at statsrådets beretning bl.a. inneholder opplysninger om hvordan styrings- og kontrollmyndigheten utøves, opplysninger og vurderinger om oppnådd resultat, eventuelle avkastningskrav og utbyttepolitikk, informasjon om spesielle forhold som er tatt opp i skriftveksel mellom departementet og selskapet, og vurdering av den enkelte virksomhets oppfyllelse av mål/krav m.m. som måtte være gitt i stortingsdokumenter. Brevet er tatt inn som vedlegg 3.4 i dette dokumentet.

I Dokument nr. 3:2 (1999–2000) anførte Riksrevisjonen at

«Enkelte av de mottatte beretningene gir fylldig informasjon, andre gir imidlertid mindre eller liten

informasjon. Det vil derfor gjennom dialog med enkelte departementer bli arbeidet videre med spørsmålet om beretningenes innhold»

Trenden er at mottatte beretninger for regnskapsåret 1999 gir fylldigere informasjon enn tidligere, men i enkelte tilfeller gir beretningen fortsatt mindre informasjon enn ønskelig sett fra Riksrevisjonens side.

1.5 DEPARTEMENTETS ANSVAR FOR OPPFØLGING AV SELSKAPER M.M.

Retningslinjer for departementenes ansvar for oppfølging av aksjeselskaper med statlig eierinteresse, statsforetak m.m. er gitt i § 22 i økonomireglementet for staten, fastsatt ved kongelig resolusjon av 26. januar 1996. Av § 22.2 framgår det at hvert departement, eventuelt den underliggende virksomhet som forvalter aksjeinteressene, skal ha skriftlige retningslinjer som fastslår hvordan styrings- og kontrollmyndigheten skal utøves overfor hver enkelt virksomhet utenfor statsbudsjettet. Av § 22.4 framgår det at det skal utarbeides instruks for innhenting av informasjon og hvilke kontroller/vurderinger som skal foretas i den forbindelse.

Riksrevisjonen har mottatt kopier av skriftlige retningslinjer/instruks for en rekke selskaper/statsforetak. Enkelte departementer opplyser at retningslinjer/instruks er under utarbeidelse og vil foreligge med det første. Riksrevisjonen vil følge opp dette.

1.6 DELEIDE AKSJESELSKAPER

Riksrevisjonens kontroll med statsrådets forvaltning av statens interesser i aksjeselskaper omfatter også deleide aksjeselskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 % eller mer av stemmene, eller hvor staten ellers på grunn av aksjeeie eller ved statlig kontroll av selskapsinteressene har en dominerende innflytelse, jf. § 1 punkt 2 i instruks av 27. mai 1977 inntatt som vedlegg 3.1 i dette dokument.

I brev av 15. november 1989 til Stortinget skiserte Riksrevisjonen et opplegg for kontroll vedrørende statlig deleide selskaper som går inn under ovennevnte instruks. Stortingets kontrollkomite hadde ingen innvendinger mot opplegget. I brev av 20. desember 1989 til Riksrevisjonen sluttet Stortingets presidentskap seg til dette. Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i deleide selskaper er utført i overensstemmelse med nevnte opplegg.

I forhold til statlig deleide selskaper er Riksrevisjonens kontroll i første rekke rettet mot statsråden i hans rolle som eier, direkte eller gjennom underliggende etat/forvaltningsbedrift, sett i relasjon til rettigheter og plikter i henhold til lov og gjeldende regelverk.

Riksrevisjonen baserer i utgangspunktet sin kontroll på det materiale og de opplysninger som statsråden (departementet) rutinemessig mottar eller innhenter fra selskapet, og som videresendes til Riksrevisjonen, herunder virksomhetens årsregnskap med tilhørende beretninger og protokoller.

Deleide selskaper inngår ikke i oversendelsen til Stortinget med mindre resultatet av kontrollen gir grunnlag for bemerkninger eller orienteringer fra Riksrevisjonens side. Selskapene, med aktuell statlig eierandel, er oppført under det enkelte departement. I tillegg er det i vedlegg 3.7 gitt en oversikt over utvalgte regnskapstall i deleide selskaper hvor Riksrevisjonen har etablert kontroll.

1.7 KONTROLL MED SALG AV STATENS AKSJER I SELSKAPER

Staten har i 1999 solgt alle eller deler av aksjene i noen selskaper. Riksrevisjonen har gjennomgått salgsprosessene.

Selskapene vil fortsatt inngå i Riksrevisjonens kontroll dersom staten fortsatt eier så mange aksjer at de representerer 50 % eller mer av stemmene, eller der hvor staten ellers på grunn av aksjeeie eller ved statlig kontroll av selskapsinteressene har en dominerende innflytelse, jf. punkt 1.6 ovenfor. For regnskapsåret 1999 gjelder dette Statkorn Holding ASA og Norsk Medisinaldepot AS.

Staten har solgt alle aksjene i Postbanken, se omtale under Samferdselsdepartementet.

For Telenor AS er det fattet vedtak av Stortinget om delprivatisering av selskapet. En prosess ble gjennomført i 1999 ved fusjonen med Telia. Prosessen ble senere avbrutt, jf. omtale under Samferdselsdepartementet.

Kommunalbanken ble i 1999 omdannet til aksjeselskap. I februar 2000 ble 20 % av aksjene i selskapet solgt, se omtale under Kommunal- og regionaldepartementet.

I de statlig deleide selskapene Norsk Vekst ASA, Norsk Jetmotor ASA og Sydvaranger ASA har staten gjennomført salg av sine resterende aksjeposter.

2 Riksrevisjonens rapport om kontrollen med statsrådets forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv.

2.1 ARBEIDS- OG ADMINISTRASJONS-DEPARTEMENTET

– AS Rehabil

Selskap under forvaltningsbedriften Statsbygg:

– Statsbygg Invest AS

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

AS Rehabil

AS Rehabil ble etablert i 1971 som ledd i arbeidsmarkedstiltak rettet mot yrkeshemmede.

Selskapets formål er å drive attføringsvirksomhet gjennom avklaring og kvalifisering av yrkeshemmede med sikte på formidling til ordinært arbeidsliv eller utdanning.

Ved utgangen av 1999 var selskapets aksjekapital på 209 652 kroner.

AS Rehabil hadde i 1999 driftsinntekter på 41,7 mill. kroner mot 38,2 mill. kroner i 1998. Driftsresultatet i 1999 ble 0,4 mill. kroner, mot et underskudd på 1,2 mill. kroner i 1998. I 1999 hadde selskapet en ekstraordinær inntekt på 1,5 mill. kroner som følge av erstatning etter kontraktsbrudd. Årsresultatet viser i 1999 et overskudd på 1,9 mill. kroner mot et underskudd på 1,2 mill. kroner i 1998.

Som arbeidsmarkedsbedrift mottar AS Rehabil årlig tilskudd over kapittel 592 Arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede. I 1999 utgjorde ordinære tilskudd 14,4 mill. kroner.

Pr. 31. desember 1999 var selskapets egenkapitalandel 32 % mot 2,3 % året før.

Revisjonshonoraret for selskapet utgjorde 55 140 kroner. I tillegg kommer honorar for andre tjenester med 16 240 kroner.

Riksrevisjonen orienterte om økonomiske problemer i AS Rehabil i Dokument nr. 3:4 (1997–98), Dokument nr. 3:2 (1998–99) og Dokument nr. 3:2 (1999–2000). Som en følge av økonomiske vanskeligheter i selskapet gjennom flere år, er det gjennomført ulike tiltak for å forbedre lønnsomheten. I statsrådets beretning av 18. april 2000 er statsråden tilfreds med at de igangsatte tiltakene har gitt resultatforbedringer og en god egenkapitalutvikling, uten at attføringsarbeidet i virksomheten er blitt skadelidende.

Ved utgangen av 1999 hadde selskapet 16 årsverk fast ansatte, 69,3 tiltaksansatte og 30 deltakere ved AFT (arbeidsforberedende trening).

Selskap under forvaltningsbedriften Statsbygg:

Statsbygg Invest AS

Statsbygg Invest AS ble stiftet 22. mai 1996, jf. St.prp. nr. 1 (1995–96), Budsjett-innst. S. nr. 2 (1995–96) og Stortingets vedtak 17. november 1995.

Statsbygg Invest AS' formål er i henhold til vedtektene å kjøpe, finansiere, eie og selge fast eiendom, samt alt som står i forbindelse med dette.

Selskapets aksjekapital er på 200 000 kroner.

Selskapet hadde i 1999 driftsinntekter på 18,5 mill. kroner, som er en økning på 2,9 mill. kroner. Regnskapet for 1999 viser et underskudd på 1,7 mill. kroner mot et overskudd på 0,7 mill. kroner i 1998. Egenkapitalen pr. 31. desember 1999 er –754 934 kroner, og hele aksjekapitalen på 200 000 kroner er gått tapt. Årets underskudd kan i sin helhet relateres til kostnadsføring av rentekostnader på tomt knyttet til bygg under arbeid. Endelig oppgjør for bygg under arbeid er gjennomført i første kvartal 2000. Eiendommen har generert inntekt fra overtakelsestidspunktet og vil gi overskudd i 2000. Styret anser at forutsetningene for fortsatt drift er til stede.

Statsbygg Invest AS har inngått avtaler med staten ved Arbeids- og administrasjonsdepartementet ved Statsbygg om utleie av til sammen fem av Statsbygg Invest AS' eiendommer, til en pris som er over dagens markedsleie. Staten har fremleid eiendommene til ulike statlige instanser på markedsvilkår. Endrede forhold gjør at leieavtalene mellom Statsbygg Invest AS og staten må justeres, slik at staten for fremtiden betaler markedsleie. For å hindre at egenkapitalen i Statsbygg Invest AS svekkes som følge av disse endringene, ble det på ekstraordinær generalforsamling den 31. mai 2000 vedtatt at selskapets aksjekapital skulle forhøyes med 10 000 kroner fordelt på en – 1 – aksje pålydende 10 000 kroner. Aksjen ble tegnet til en kurs på 213 814 000 kroner. Selskapets aksjekapital er etter dette 210 000 kroner fordelt på 21 aksjer, hver pålydende 10 000 kroner.

Revisjonshonorar i 1999 utgjorde 28 000 kroner. I tillegg kommer andre tjenester med 5 700 kroner.

Selskapet har ingen ansatte. Administrasjonen av selskapet forestås av Statsbygg.

I henhold til St.prp. nr. 84 (1998–99) skal konkurranseutsatte eiendommer i Statsbyggs eiendomsportefølge skilles ut i et eget statlig eiet aksjeselskap, Statens utleiebygg AS. Selskapet ble etablert 1. juli 2000 under navnet Entra Eiendom AS. Jamfør for

øvrig Ot.prp. nr. 83 (1998–99), St.prp.nr. 1 (1999–2000), Tillegg nr. 10, Innst. S. nr. 81 (1999–2000), Innst. O. nr 32 (1999–2000) og Budsjett-innst. S. nr. 2 (1999–2000).

Eiendommene som eies av Statsbygg Invest AS, er i sin helhet å betrakte som konkurransebygg, og selskapet inngår derfor fra og med 1. juli 2000 som et datterselskap i Entra Eiendom A/S.

2.2 FINANSDEPARTEMENTET

– Norges Bank

Deleide aksjeselskaper under Statens Bankinvesteringsfond:

- Den Norske Bank ASA (60,6 %)
- Christiania Bank og Kreditkasse ASA (34,6 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Norges Bank

Norges Bank ble opprettet i 1816. Bankens virksomhet er regulert i lov om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) av 24. mai 1985 nr. 28. Bankens formål og virkeområde framgår av sentralbankloven § 1:

Norges Bank er landets sentralbank. Banken skal være et utøvende og rådgivende organ for penge-, kreditt- og valutapolitikken. Den skal utstede pengesedler og mynter, fremme et effektivt betalingsystem innenlands og overfor utlandet og overvåke penge-, kreditt- og valutamarkedene. Banken kan sette i verk tiltak som er vanlige eller naturlige for en sentralbank. Til å fremme sine formål kan banken utføre alle former for bankforretninger og banktjenester.

Norges Banks årsresultat etter kursreguleringer og ekstraordinære poster var for 1999 et underskudd på om lag 3 115 mill. kroner, mot et overskudd på 23 510 mill. kroner året før. Endringer i priser på norske og utenlandske verdipapirer har medført et kurstap på 8 155 mill. kroner, tilsvarende tall i 1998 var en gevinst på 2 367 mill. kroner. Fra og med 1. januar 1999 er virkelig verdi på gull og verdipapirer lagt til grunn ved regnskapsavslutningen. Virkningen av prinsippendringen, oppskrivning av gull med 1 790 mill. kroner og av verdipapirer med 3 290 mill. kroner, er tilført «annen egenkapital». Likeledes er den resultatmessige effekten av prinsippendringen gjennom 1999 disponert mot «annen egenkapital».

Det er overført 10 685 mill. kroner fra overføringsfondet til statskassen i 1999. Det heter i hovedstyrets regnskapsberetning for 1999 at i henhold til brev fra Finansdepartementet kan Norges Bank som

en midlertidig ordning tilføre effekten av endringen i regnskapsprinsipp for verdipapirer og gull, til sammen 5 080 mill. kroner, til «annen egenkapital». Dette er gjort ved omarbeidelse av inngående balanse.

I tråd med den midlertidige ordningen foreslo hovedstyret at effekten i resultat for 1999 som skyldes endring av regnskapsprinsipp, netto 3 239 mill. kroner, dekkes fra «annen egenkapital». Det ble ingen avsetninger til overføringsfondet i 1999.

Kursreguleringsfondet ble for 1999 tilført 124 mill. kroner. Kursreguleringsfondet har likevel ikke nådd størrelsen etter punkt 1 i kgl. res. av 7. februar 1986. Dersom kursreguleringsfondet skulle reflektert forholdstallene i forskriftens punkt 1, ville avsetningen for 1999 måtte utgjøre 3 318 mill. kroner.

Statens petroleumsfond, som er plassert på særskilt konto i Norges Bank, hadde ved utgangen av 1999 et kroneinnskudd i sentralbanken på 222 278 mill. kroner. Fondet var på 167 644 mill. kroner pr. 31. desember 1998.

De totale kostnadene i virksomhetsområdene Norges Banks Seddeltrykkeri og Den Kongelige Mynt var 151,6 mill. kroner. Samlet omsetning på forretningsområdet var om lag 77 mill. kroner som ga et positivt resultat etter felleskostnader og avskrivninger på 3,2 mill. kroner.

Norges Bank eier 100 % av aksjene i Bankplassen Parkeringsanlegg AS etter i 1999 å ha overtatt ni aksjer fra Oslo kommune. I den forbindelse mottok Norges Bank 25 mill. kroner som et sluttoppgjør for forskuttering i 1985. Aksjene er bokført med kostpris kr 50 000, som tilsvarer aksjenes pålydende verdi. Norges Bank har skutt inn 34 mill. kroner for egne parkeringsplasser. I tillegg er det ytet 143,7 mill. kroner i ansvarlig lån, hvorav 16 mill. kroner ble tilbakebetalt i løpet av årene 1997, 1998 og 1999. Selskapet har en negativ egenkapital på 48,1 mill. kroner. I 1999 mottok Norges Bank 4 mill. kroner i renteinntekter på utlånet. Etter betaling av renter på ansvarlige lån hadde selskapet et overskudd på 0,5 mill. kroner. Det opplyses at framtidig driftsform er til vurdering, også hvorvidt Norges Bank skal stå som eier av selskapet.

Ved utgangen av 1999 hadde Norges Bank 1 154 ansatte.

Til orientering:

Norges Banks pensjonskasses rammebetingelser

Norges Bank opprettet 1. juli 1916 en pensjonsordning for bankens ansatte. Formålet med pensjonsordningen er å yte pensjoner til medlemmer og etterlatte. Regnskapet for 1999 viser at Norges Banks pensjonskasse (senere benevnt pensjonskassen) har 2 483 medlemmer, hvorav 963 mottar løpende pensjon. Pensjonskassen mottok i 1999 om lag 6,7 mill. kroner i pensjonspremie fra medlemmene. Norges Banks andel av pensjonspremien (15 mill. kroner)

ble dekket av midler fra pensjonskassens premiefond. Premiefondet utgjør pr. 31. desember 1999 om lag 873 mill. kroner.

Det framgår av Norges Banks pensjonskasses årsberetning 1999 at i påvente av Justisdepartementets og Finansdepartementets konklusjoner vedrørende stiftelses- og tilsynsspørsmålene, som trolig ikke vil foreligge før våren 2000, er arbeidet med de forsikringsmessige bestemmelsene ved vedtektene påbegynt. Bestemmelser om selskaps- og forsikringsrettslige spørsmål vil bli utarbeidet når departementets vurderinger er klare. Ved utformingen av pensjonskassens nye vedtekter vil Kredittilsynets standardvedtekter for kommunale og private pensjonskasser bli lagt til grunn.

På bakgrunn av pensjonskassens årsberetning for 1999, sendte Riksrevisjonen 7. juni 2000 et brev til Finansdepartementet for å få avklart de juridiske rammebetingelsene for pensjonskassen.

Lov om forsikringsvirksomhet § 1-1 første setning fastslår at bare forsikringsselskaper og pensjonskasser kan drive forsikringsvirksomhet. Kongen kan bestemme at forsikringsvirksomhetsloven helt eller delvis skal gjelde for pensjonskasser og fond, og kan gi nærmere regler om dette, jf. § 1-1 andre ledd andre setning. Forskrift om forsikringsvirksomhetslovens anvendelse på pensjonskasser og pensjonsfond ble vedtatt 19. februar 1993. Forskriften inneholder bestemmelser om private, kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser.

I henhold til kredittilsynsloven utfører Kredittilsynet tilsyn med private, kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser og pensjonsfond, jf. §§ 1 nr. 14 og 2.

I Finansdepartementets svarbrev av 12. juli 2000 opplyses det at Kredittilsynet i brev til departementet av 28. mai 1999 har foreslått endringer i kredittilsynsloven, forsikringsvirksomhetsloven og sentralbankloven som gjør det klart at Kredittilsynet skal føre tilsyn med Norges Banks pensjonskasse. Kredittilsynet påpeker at pensjonskassen forvalter betydelige midler, og reelle hensyn tilsier at den bør underlegges samme regelverk som private, kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser. Det framgår også av Kredittilsynets brev at pensjonskassen i prinsippet antas å være omfattet av forskrift om forsikringsvirksomhetslovens anvendelse på pensjonskasser og pensjonsfond (pensjonskasseforskriften). Pensjonskasseforskriften inneholder ikke bestemmelser om at pensjonskasser som omfattes av forskriften, skal være underlagt tilsyn. Norges Banks pensjonskasse er av den oppfatning at pensjonskasseforskriften ikke kommer til anvendelse. Departementet har oversendt brevet fra Kredittilsynet til Norges Bank og vil vurdere Kredittilsynets forslag til lovendring når departementet har mottatt Norges Banks uttalelse i saken.

Riksrevisjonen ba i ovennevnte brev også om en orientering med hensyn til om Norges Banks pen-

sjonskasse var omfattet av stiftelsesloven. Norges Banks pensjonskasse har siden 1994 vært registrert hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Det er opplyst at fylkesmannen vil sende saken om klassifisering i forhold til stiftelsesloven til Kredittilsynet for vurdering i nær framtid. Fylkesmannen ba i brev av 25. september 1998 Norges Banks pensjonskasse vurdere om den er en pensjonskasse etter skatteloven. Pensjonskassen har i brev av 28. oktober 1998 meddelt at den ikke er omfattet av bestemmelsene i skatteloven, blant annet fordi Norges Bank er fritatt for inntekts- og formuesskatt.

Riksrevisjonen ba også om å få opplyst hvilket regelverk som for øvrig gjelder for Norges Banks pensjonskasse. I Norges Banks brev til Finansdepartementet av 30. juni 2000 blir det opplyst at i henhold til pensjonskassens vedtekter utarbeider styret for pensjonskassen hvert år årsregnskap og beretning. Pensjonsordningen er en bruttoordning og er underlagt samordningslovens bestemmelser. Representantskapet fastsetter vedtektene. Pensjonskassen styres av et regelverk som har store likhetstrekk med det som gjelder for andre offentlige pensjonskasser. Norges Banks revisjon er ansvarlig for revisjonen av pensjonskassen. Norges Banks representantskap organiserer og ansetter bankens revisjon. Revisjonens leder skal være statsautorisert revisor og registrert i revisorregisteret. Det innebærer at vedkommende står under tilsyn av Kredittilsynet og kvalitetskontrollen til Den norske Revisorforening. Det skrives egen revisjonsberetning for Norges Banks pensjonskasse.

Riksrevisjonen har merket seg at Norges Banks pensjonskasse ikke er omfattet av kredittilsynsloven og at det er uklart om stiftelsesloven kommer til anvendelse. Det synes også å være ulike oppfatninger om hvorvidt forsikringsvirksomhetsloven, jf. pensjonskasseforskriften, gjelder for Norges Banks pensjonskasse. Riksrevisjonen anser det som uheldig at pensjonskassens rammebetingelser ikke er klare, og forutsetter at Finansdepartementet avklarer de spørsmålene som er reist.

2.3 FORSVARSDEPARTEMENTET

– *Statens Kantiner SF*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Statens Kantiner SF

Statens Kantiner ble 1. januar 1997 omdannet fra forvaltningsbedrift til statsforetak.

Statens Kantiner SF har til formål selv, eller gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper, å drive kantine- og servicevirksomhet, permisjonssentra og kurs- og konferansesentra på oppdrag fra Forsvaret og virksomheter som står i natur-

lig sammenheng med dette. Statens Kantiner SF kan videre selv, eller gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper, drive kantine- og serveringsvirksomhet i offentlig sektor for øvrig og i privat sektor. Statens Kantiner SF kan drive overnattingsvirksomhet og annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med øvrig drift. Statens Kantiner SF skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

For å sikre et godt velferdstilbud til soldatene er Statens Kantiner SF pliktig til, på forretningsmessig grunnlag å legge inn tilbud på oppdrag i Forsvaret som faller inn under foretakets vedtektsfestede formål.

Statens Kantiner SF har ved utgangen av 1999 en innskuddskapital på 30 mill. kroner.

Foretaket hadde i 1999 driftsinntekter på 376,7 mill. kroner, som er en økning på 7,4 mill. kroner fra 1998. Årsresultatet for 1999 ble 8,1 mill. kroner, som er en økning på 1,9 mill. kroner fra året før.

Det er i regnskapet for 1999 avsatt 1,9 mill. kroner i utbytte til staten.

Egenkapitalandelen var ved utgangen av 1999 på 38,3 % mot 26,1 % ved utgangen av 1998.

Revisjonshonoraret for 1999 til foretakets revisor utgjorde 175 000 kroner. I tillegg kommer honorar til andre tjenester med 111 000 kroner.

I forbindelse med at Statens Kantiner SF ble omdannet til et statsforetak, er foretaket inne i en omstillingsperiode. Foretaket mottar tilskudd til dette formålet over kapittel 1715, Statens Kantiner SF. For en periode på tre år er det avsatt 181 mill. kroner, hvorav 37,3 mill. kroner ble brukt i 1999.

I 1999 har det gjennomsnittlig vært 845 ansatte.

2.4 JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET

– Norsk Eiendomsinformasjon AS

Deleid:

– Industritjeneste AS (53,4 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Norsk Eiendomsinformasjon AS

Fra 1. januar 1992 overtok staten ved Justisdepartementet alle aksjene i daværende Tinglysingsdata. Selskapet endret navn til Norsk Eiendomsinformasjon AS fra 1. januar 1995. Edb-driftsoppgaver som selskapet tidligere utførte for domstolene, ble fra samme dato overført til departementet.

På oppdrag fra eieren (staten) sørger Norsk Eiendomsinformasjon AS for drift og vedlikehold av Grunnboken og GAB-registeret (grunneiendommer, adresser og bygninger). Norsk Eiendomsinformasjon AS driver eiendomsregisteret (EDR), som bl.a. er basert på informasjon fra Grunnboken og GAB. EDR gir tekniske, juridiske og økonomiske opplysninger om landets eiendommer. EDR har i dag mer enn 15 000 brukere.

I henhold til avtaler med Justisdepartementet og Statens Kartverk har Norsk Eiendomsinformasjon AS enerett til elektronisk distribusjon av informasjon fra Grunnboken og GAB-registeret.

Selskapets aksjekapital er 6 mill. kroner.

Driftsinntektene i 1999 var 68,4 mill. kroner mot 58,4 mill. kroner i 1998. Selskapet hadde et årsoverskudd på 9 mill. kroner i 1999 mot 8,1 mill. kroner året før. I St.prp. nr. 1 (1999–2000) framgår det at forventet utbytte for regnskapsåret 1999 var på om lag 6,4 mill. kroner. Det er i regnskapet for 1999 avsatt 7,2 mill. kroner i utbytte, som er i samsvar med vedtak på ordinær generalforsamling 26. april 2000. For 1998 var utbyttet fra selskapet 6,5 mill. kroner.

Norsk Eiendomsinformasjon AS hadde ved utgangen av 1999 en egenkapitalandel på 66,7 %, mens den ved utgangen av 1998 var på 66,3 %.

Revisjonshonorar er bokført med 59 000 kroner, og andre tjenester er bokført med 15 750 kroner.

Pr. 31. desember 1999 hadde selskapet 15 ansatte.

Til orientering:

Egenkapitalnivået

I brev av 29. november 1995 opplyser departementet bl.a. at de kritisk vil vurdere hensiktsmessigheten av å bygge opp ytterligere egenkapital i selskapet. I brev av 3. november 1997 orienterer departementet bl.a. om pågående arbeid, og departementet venter med en nærmere vurdering av egenkapitalnivået i selskapet til selskapets langsiktige oppgaver er fastsatt. Selskapets egenkapitalandel er omtalt i Dokument nr. 3:4 (1997–98) Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker mv. for 1996.

Ved utgangen av 1994 var egenkapitalen til Norsk Eiendomsinformasjon AS 59 %, og ved utgangen av 1996 var den 65,4 %. Deretter har egenkapitalandelen ved utgangen av regnskapsårene 1997, 1998 og 1999 vært på hhv. 59,9 %, 66,3 % og 66,7 %.

Riksrevisjonen ba i brev av 2. august 2000 om å bli nærmere orientert om ovennevnte vurdering av egenkapitalnivået og resultatet av denne, eventuelt om når det påregnes at vurderingen kan gjennomføres/sluttføres.

I brev av 29. august 2000 opplyser departementet at de har lagt til grunn at Norsk Eiendomsinformasjon AS skal bygge opp en solid egenkapital. Departementet viser bl.a. til at selskapet er tiltenkt en sentral rolle i forbindelse med etableringen av nytt tinglysingsystem, som bl.a. innebærer at selskapet skal finansiere utviklingskostnadene. Departementet vurderer i den forbindelse om selskapets økonomi tilsier at det kan tas ut et engangsutbytte utover det som følger av gjeldende utbyttepolitikk. Departementet opplyser videre at en ytterligere analyse av egenkapitalnivået vil bli foretatt når det nye tingly-

singssystemet er i drift og investeringene i den forbindelse er foretatt.

Riksrevisjonen har merket seg departementets svar og vil følge utviklingen i den løpende kontrollen.

2.5 KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET

- Norsk Synkrotronforskning AS
- UNINETT AS
- Statens lånekasse for utdanning
- Studentsamskipnadene

Deleide:

- Akvaforsk AS (86,3 %)
- Christian Michelsen Research AS (50 %)
- Forskningsparken AS (58,6 %)
- Leiv Eiriksson Nyfotek AS (39,1 %)
- NORUT-GRUPPEN AS (66,7 %)

Selskap under Norges Landbrukshøgskole:

- Sem Gjestegård AS

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Norsk Synkrotronforskning AS

Norsk Synkrotronforskning AS ble stiftet i 1995.

Norges Forskningsråd (NFR) eier 50 % av selskapet, øvrige eiere er Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) med 28 %, Universitetet i Oslo (UiO) med 14% og Høgskolen i Stavanger (HiS) med 8 %. Samtlige eiere er statlige institusjoner underlagt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF).

Selskapets formål er bl.a. samarbeid i tilknytning til en sveitsisk-norsk gruppe om finansiering og drift av en bøyemagnet strålelinje ved European Synchrotron Radiation Facility (ESRF) i Frankrike m.m.

Norsk Synkrotronforskning AS har en aksjekapital på 50 000 kroner.

Selskapets driftsinntekter, som består av overføringer og kontingenter fra NFR/Høgskoler/Universiteter, var i 1999 på 2,2 mill. kroner, en økning på 1,1 mill. kroner fra året før. Selskapets utgifter er i det vesentlige Norges andel av utgiftene til drift av den sveitsisk-norske strålelinja ved ESRF, som i 1999 beløp seg til 1,75 mill. kroner. Årets underskudd var på 23 510 kroner mot et overskudd på 12 927 kroner i 1998.

Pr. 31. desember 1999 hadde selskapet en egenkapitalandel på 9 % mot 44 % i 1998.

Revisjonshonoraret var 11 000 kroner og godtgjørelse for andre tjenester var 3 500 kroner.

Selskapet hadde ved utgangen av 1999 ingen ansatte. Administrerende direktør blir stilt til disposisjon av NFR.

UNINETT AS

UNINETT AS ble stiftet i 1993.

Selskapets formål er å utvikle et landsdekkende elektronisk tjenestenett for informasjonsutveksling innen forskning og utdanning i Norge ved at det tilbys kostnadseffektive kommunikasjons tjenester på linje med det beste av hva som finnes ellers i det internasjonale akademiske miljø. Selskapet skal også være en pådriver for bruk av åpne internasjonale standarder innenfor datakommunikasjon, sørge for samtrafikk med aktuelle nasjonale og internasjonale nettoperatører og stimulere til nødvendig forsknings- og utviklingsaktivitet på disse aktivitetsområdene.

Virksomhetens primære målgruppe er universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner. Ved utgangen av 1999 hadde UNINETT AS 516 medlemsinstitusjoner tilknyttet sitt nett, en økning på 26 fra året før. Medlemsinstitusjonene omfatter alle norske universiteter og høyskoler og ellers flere grunnskoler og videregående skoler, ikke-kommersielle forskningsinstitusjoner og bibliotek. Universitetene i Tromsø, Bergen og Oslo og SINTEF i Trondheim utgjør de regionale driftssentrene i UNINETT AS. SINTEF fungerer i tillegg som nasjonalt driftssenter. Den praktiske gjennomføringen av utviklingsprosjekter blir også satt ut til andre. UNINETT AS fungerer i stor grad som et sekretariat som koordinerer og følger opp. UNINETT AS har ansvar for flere oppgaver hvor departementet er direkte oppdragsgiver.

Konsernet består av morselskapet UNINETT AS og datterselskapet UNINETT FAS AS.

UNINETT AS har en aksjekapital på 3 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1999 på 18,6 mill. kroner. Driftsinntektene i morselskapet ble på 11,7 mill. kroner, mot 12 mill. kroner foregående år. Årets resultat for konsernet ble et overskudd på 5,2 mill. kroner og for morselskapet et overskudd på 2,2 mill. kroner. I 1998 hadde morselskapet et overskudd på 1,6 mill. kroner.

UNINETT AS blir i dag finansiert ved en kombinasjon av sentrale tilskudd fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og avgifter som blir belastet medlemsinstitusjonene. Tilskuddet fra departementet dekker langsiktig utvikling og en andel internasjonal kapasitet, mens avgiftene dekker den daglige driften. I 1999 har konsernet inntektsført driftstilskudd fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, kapittel 281 post 01 Fellestutgifter til universiteter og høyskoler, på 37,8 mill. kroner. Driftstilskuddet for 1998 var 29,7 mill. kroner.

Pr. 31. desember 1999 utgjør konsernets egenkapitalandel 57 %.

I regnskapet for UNINETT AS, note 3 er det opplyst at godtgjørelsen til revisor for 1999 utgjør 94 000 kroner for UNINETT AS og 20 000 kroner

for UNINETT FAS AS. I statsrådets beretning for 1999 er det opplyst at revisor for UNINETT AS mottok 69 000 kroner i honorar og 25 000 kroner for andre tjenester (totalt 94 000 kroner). I konsernforhold skal det opplyses om samlet revisjonshonorar for hele konsernet, samt om fordelingen mellom revisjon og andre tjenester. Riksrevisjonen har i brev til UNINETT AS påpekt at det ikke er gitt opplysninger om godtgjørelse til revisor i notene til regnskapet, slik regnskapsloven § 7-31 krever.

Konsernet hadde i gjennomsnitt 25 ansatte i 1999.

Statens lånekasse for utdanning

Statens lånekasse for utdanning ble opprettet i 1947. Lånekassen er organisert ved lov av 26. april 1985 nr. 21 om utdanningsstøtte til elever og studenter.

Det heter i lov om utdanningsstøtte til elever og studenter § 1 at utdanningsstøtteordningens formål er å

- bidra til å fjerne ulikhet og fremme likestilling, slik at utdanning kan skje uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn og økonomisk eller sosial situasjon,
- bidra til at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiarbeidet kan bli effektivt,
- bidra til å sikre samfunnet tilgang på utdannet arbeidskraft.

Etter § 10 er Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen) sentralorgan for utdanningstøtteordningen nevnt i §§ 3 til 9.

Lånekassen har et grunnfond på 1 308 mill. kroner.

Det bevilges midler til lånekassen over statsbudsjettets kapittel 2410 Statens lånekasse for utdanning. For 1999 ble det bevilget 4 016,4 mill. kroner i utdanningsstipend (overslagsbevilgning). Regnskapet viser en mindretgift på 49,6 mill. kroner. Til driftsutgifter ble det bevilget 209,6 mill. kroner. I tillegg ble 6,2 mill. kroner overført fra forrige termin, merutgiften var på 1,9 mill. kroner. Bevilgningen til andre stipend var på 664,5 mill. kroner. Ifølge regnskapet er det en merutgift på 24,3 mill. kroner. Som rentestønad ble 1 488 mill. kroner bevilget. Det var her en mindretgift på 157,5 mill. kroner.

Av bevilgningen på 415 mill. kroner til avskrivninger, ble det anvendt 402 mill. kroner. Det var dermed en mindretgift på om lag 13 mill. kroner. Særskilte tilretteleggingstiltak for utdanning i utlandet hadde en bevilgning på om lag 4,2 mill. kroner. Mindretgiften var på om lag 0,1 mill. kroner.

Lån til Statens lånekasse for utdanning fikk for 1999 en bevilgning på 6 546 mill. kroner (overslagsbevilgning). Regnskapet viser en merutgift på 394,3 mill. kroner.

Det opplyses i årsrapporten at krav på til sammen 3 921 mill. kroner er å betrakte som tapsutsatte. I tillegg er det også risiko for tap blant de lånene hvor det er innrømmet lettelse i betalingsvilkårene. Tapsutsatte fordringer har økt med 160 mill. kroner i forhold til i 1998. Det store tapspotensialet gjør det nødvendig å gi et korrektiv til regnskapets talloppgaver over utestående fordringer for å få fram korrekt beskrivelse av den reelle verdien av Lånekassens fordringer. Lånekassen kartlegger hvert år den delen av fordringene som må betraktes som usikre fordringer / fare for tap. Det må understrekes at kartleggingen bygger på kriterier som innebærer betydelig grad av usikkerhet.

I alt er det i 1999 benyttet 291,7 mill. kroner av en bloc-avskrivningen fra 1995. Av den totale en bloc-avskrivningen som ble foretatt pr. 1. januar 1995, gjenstår det 31. desember 1999 i alt 10,1 mill. kroner.

I henhold til Finansdepartementets bestemmelser kan det ikke avskrives mer i regnskapet som tap over kapittel 2410 post 74 før hele en bloc-avskrivningen er benyttet. Det er derfor ikke foretatt avskrivninger av tap i regnskapet for 1999.

Lånekassen sendte 31. mai 1999 tilbud til om lag 319 000 kunder om å binde renten fra 1. juli 1999 til en rentesats på 5,6 %. Om lag 211 400 kunder valgte å binde renten.

I 1999 behandlet Klagenemnda 274 saker, noe som er en økning på 26 saker i forhold til i 1998. Det ble gitt medhold i sju av sakene.

Ekstern revisors revisjonshonorar utgjorde om lag kr 400 000. Andre utgifter til ekstern revisor var på kr 1 090 000. Tilsvarende tall for 1998 var kr 342 000 og kr 373 000.

Ved utgangen av 1999 var det registrert 321 årsverk i Lånekassen.

Studentsamskipnadene

Studentsamskipnadene er organisert etter lov om studentsamskipnader av 28. juni 1996 nr. 54. Det var ved utgangen av 1999 etablert 26 studentsamskipnader med 178 000 studenter. Det rapporteres til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) fra studentsamskipnadene at det nå er etablert i alt 26 858,5 hybelenheter. Dekningsgraden var i gjennomsnitt 15,1 % i 1999. De tilsvarende tallene for 1998 var 25 016 hybelenheter og dekningsgrad 14,5 %. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vurderer tiltak for å bedre kvaliteten i rapporteringen på dette området. Departementet ga tilsagn om tilskudd til i alt 2 343 plasser for barn i studentsamskipnadenes barnehager innenfor den ordinære budsjetttrammen i 1999.

Departementet fører tilsyn med studentsamskipnaden og selskaper som er omfattet av lovens § 8 om studentrelatert forretningsvirksomhet, og fastsetter nærmere bestemmelser. Studentsamskipnaden er et

eget rettssubjekt og har regnskapsplikt etter regnskapsloven. Styret er det øverste organ for den enkelte studentsamskipnad, og velger revisor. Valg av revisor krever godkjenning av departementet. Dersom de ønsker det, kan studentene velge å ha flertall av stemmene i styret, men utdanningsinstitusjonen skal også være representert. Departementet fastsetter ved forskrift bestemmelser om styrets funksjonstid og sammensetning, og om valg av styremedlemmer.

Studentsamskipnadene mottar tilskudd over statsbudsjettet kapittel 0291 Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter. Regnskapet viser at samlet direkte statstilskudd over kapittel 0291 i 1999 utgjorde om lag 141,9 mill. kroner. Regnskapstallet for 1998 var 182,5 mill. kroner. Verdien av frie lokaler (fristasjon) og andre ytelser fra utdanningsinstitusjonene er 147,3 mill. kroner i 1999 og 138,6 mill. kroner for 1998. Studentsamskipnadene har krevd inn pliktig semesteravgift for om lag 105,7 mill. kroner i 1999 mot 95,6 mill. kroner i 1998. I tillegg kommer salgsinntekter, leieinntekter og andre drifts- og organisasjonsinntekter.

Flere av studentsamskipnadene er organisert som konsern med et morselskap og ett eller flere datterselskaper. Noen studentsamskipnader har organisert bl.a. drift av boliger i stiftelser. Det er også valgt løsninger hvor de enkelte aktivitetene er organisert som avdelinger under studentsamskipnaden.

Samskipnadene omsetter for om lag 1,6 mrd. kroner. Studentsamskipnadene hadde til sammen et driftsresultat på 95,8 mill. kroner i 1999. Resultat før skatt i 1999 var 78,6 mill. kroner, mot 31,5 mill. kroner i 1998. Bokført verdi av eiendelene til studentsamskipnadene er økt fra om lag 4,1 mrd. kroner i 1998 til om lag 4,7 mrd. kroner i 1999.

Studentsamskipnadene hadde til sammen 2 273 ansatte fordelt på 1991 årsverk i 1999.

Selskap under Norges Landbrukshøgskole:

Sem Gjestegård AS

Sem Gjestegård AS ble stiftet 5. juli 1995.

Selskapet eies 100 % av Norges Landbrukshøgskole (NLH).

Sem Gjestegård AS har til formål å leie, drive og videreutvikle Sem Gjestegård til et kurs- og konferansesenter samt annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette.

Selskapet har en aksjekapital på 3 mill. kroner.

Sem Gjestegård AS hadde i 1999 driftsinntekter på 15,4 mill. kroner mot 12,9 mill. kroner året før. Årsoverskuddet ble på 1,1 mill. kroner mot 0,1 mill. kroner i 1998. Selskapets egenkapitalandel var ved utgangen av 1999 på 37,8 % mot 50,5 % i 1998. Det ble ikke utdelt utbytte i 1999.

I 1999 kostnadsførte selskapet 17 800 kroner i revisjonshonorar og 5 300 kroner for andre tjenester til revisor.

Gjennomsnittlig antall ansatte i 1999 var 16.

2.6 KOMMUNAL- OG REGIONAL-DEPARTEMENTET

- *Kommunalbanken AS*
- *SIVA – Selskapet for industrivekst SF*
- *Den Norske Stats Husbank (Husbanken)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Den Norske Stats Husbank (Husbanken)

Husbanken ble opprettet 1. mars 1946.

Husbankens virksomhet reguleres i lov om Den Norske Stats Husbank av 1. mars 1946 nr. 3 samt i forskrifter og årlige retningslinjer fastsatt av departementet.

Bankens formål er angitt i lovens § 1.

Den Norske Stats Husbank har til formål:

- a) å gi lån eller garantier for lån mot sikkerhet i bebygde eiendommer,*
- b) å formidle støtte fra staten og kommunene til boligbygging og andre boligformål,*
- c) å bevilge eller garantere byggelån i henhold til § 16.*

Når særlige grunner tilsier det, kan banken etter nærmere regler gitt av departementet, gi lån eller garanti for lån uten sikkerhet i bebygd eiendom. Banken kan kreve annen sikkerhet for lånet. Departementet fastsetter ved forskrift i hvilken grad kapittel IV skal gjøres gjeldende for slike lån og garantier.

Husbanken kan i særlige tilfeller også tillegges andre oppgaver enn det som er nevnt over. Departementet kan gi nærmere retningslinjer eller forskrifter for virksomheten.

Husbanken har et grunnfond på 20 mill. kroner.

Regnskapet for 1999 er gjort opp i balanse ved at utgiftene til ulike tilskuddsordninger, rentestøtte, avskrivninger av fordringer og administrasjon bevilges over kapittel 2412 Den Norske Stats Husbank. Bevilgningene til driftsutgifter var 203,1 mill. kroner, regnskapet viser en merutgift på 2,2 mill. kroner. Det er i 1999 bevilget 99 mill. kroner i rentestøtte, regnskapet viser en mindreutgift på 4,5 mill. kroner. Til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold (bevilgningen kan overføres) var bevilgningen på 4,1 mill. kroner. I tillegg ble kr 66 000 overført fra forrige termin. Det ble overført 0,9 mill. kroner til neste termin. I 1999 ble det i lån til Husbanken bevilget i en overslagsbevilgning 8 599 mill. kroner, regnskapet viser en merutgift på 676,8 mill. kroner.

I 1998 ble det bevilget 77 mill. kroner i rentestøtte, 203 mill. kroner i driftsutgifter og 4,5 mill. kroner til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Husbankens risikofond er i 1999 ikke tilført bevilgninger mot 106,6 mill. kroner i 1998. Fondet var

ved utgangen av 1999 ifølge Husbankens regnskap på 167,9 mill. kroner. Avskrevne tap utgjorde 23,5 mill. kroner.

Husbankens forvaltningskapital var ved utgangen av 1999 på om lag 87,9 mrd. kroner mot 83,8 mrd. kroner i 1998.

Ordinære utlån utgjorde 86,5 mrd. kroner i 1999 som er en økning på 4,5 mrd. kroner fra foregående år. Ved utgangen av 1999 hadde Husbanken om lag 3 500 låneengasjementer hvor det forelå mislighold som var eldre enn 90 dager. Dette utgjorde 2,86 % av det samlede tallet for utlån mot 2,32 % i 1998.

Husbankens klagenemnd behandlet 178 saker i 1999 mot 144 i 1998. Av klagesakene ble 156 saker endelig avgjort, hvorav 8 fikk medhold. Husbanken behandler selv klager på bostøtte. I bostøtteordningen mottok banken 7 117 klager mot 8 648 i 1998. Det ble i 1999 behandlet 6 449 klager, hvorav 4 333 fikk helt eller delvis medhold.

Revisorhonoraret til ekstern revisor var på kr 405 000. I tillegg kommer honorarer for bistand på kr 42 900. Tilsvarende tall for 1998 var kr 410 000 og kr 22 900.

Ved utgangen av 1999 hadde Husbanken 356 ansatte.

Til orientering:

Ekstern revisors rapportering

Instruks for ekstern revisor i Den Norske Stats Husbank er fastsatt av departementet 30. juni 1982 og ble sist endret 29. juli 1992. I henhold til § 9 skal revisor minst en gang i året og ellers i den utstrekning forholdene og hensynet til god revisjonsskikk tilsier det, gjennomføre eller besørge gjennomført en fullstendig kontroll av Husbankens likvider, herunder låne- og sikkerhetsdokumenter. Rapporten skal sendes departementet, Riksrevisjonen, Husbanken og kontrollkomiteen.

Riksrevisjonen ba i brev til Husbanken av 27. april 2000 om å få en kopi av ovennevnte rapport. Husbanken opplyste i brev av 9. juni 2000 at det ikke er utarbeidet separate rapporter som beskrevet i instruksens § 9. Kontrollen med likvider, dokumenter og annet utføres og rapporteres i dag i hovedsak av intern revisjon. Det opplyses videre at administrasjonen vil ta initiativ til å endre instruksen.

I brev av 15. juni 2000 til Kommunal- og regionaldepartementet viste Riksrevisjonen til at departementet etter husbankloven § 9 første ledd etter innstilling fra kontrollkomiteen treffer bestemmelser om revisjon av bankens regnskaper og ellers på vegne av staten fører tilsyn med dens virksomhet. Riksrevisjonen ba på denne bakgrunn om departementets vurdering av ovennevnte.

I svar av 7. september 2000 viste departementet til Husbankens redegjørelse for hvilke rapporter som jevnlig blir utarbeidet.

Videre uttaler departementet at det er fornøyd med den rapporteringen som mottas om Husbankens virksomhet. Departementet er imidlertid av den oppfatningen at det er uheldig at rapporteringen ikke er fullt ut i overensstemmelse med den instruks som ble fastsatt i 1982. Det vil derfor bli nærmere vurdert om instruksens skal endres på dette punktet eller om rapporteringen skal utvides slik at den fullt ut tilfredsstillende de kravene som er satt i instruksens av 1982.

Riksrevisjonen har merket seg svaret og vil følge opp departementets videre arbeid.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Kommunalbanken AS

Norges Kommunalbank ble opprettet i 1927. Den 1. november 1999 ble Kommunalbanken AS stiftet for å videreføre Norges Kommunalbanks virksomhet.

Selskapets formål er å yte lån til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører oppgaver enten mot kommunal garanti, statlig garanti eller annen betryggende sikkerhet. Selskapet kan påta seg andre oppgaver som naturlig hører sammen med selskapets virksomhet.

Kommunalbanken AS har en aksjekapital på 660 mill. kroner. Beløpet ble tilført det nystiftede selskapet over kapittel 2427 post 90.

For perioden 1. januar 1999 til 31. oktober 1999 viser regnskapet for Norges Kommunalbank et overskudd på 56,1 mill. kroner, mens for perioden 1. november 1999 til 31. desember 1999 viser regnskapet for Kommunalbanken AS et resultat før skatt på 16,3 mill. kroner. Samlet gir dette et resultat før skatt for hele perioden på 72,4 mill. kroner mot 52,2 mill. kroner i 1998.

Det er i 1999 avsatt 19 mill. kroner i utbytte i regnskapet til Norges Kommunalbank for perioden 1. januar 1999 til 31. oktober 1999.

Pr. 31. desember 1999 hadde selskapet en kapitaldekning på 8,9 % mot 9,1 % i 1998.

Revisjonshonorar for perioden 1. november til 31. desember 1999 er ikke utgiftsført.

Den 16. juli 1999 fattet Stortinget vedtak om omdanning av Norges Kommunalbank til et aksjeselskap, Kommunalbanken AS, jf. Ot.prp. nr. 44 (1998–99) Om lov om omdanning av Noregs Kommunalbank til aksjeselskap, Innst. O. nr. 76 (1998–99) og Besl. O. nr. 74 (1998–99). Omdanningen skjedde ved at Norges Kommunalbanks igangværende virksomhet med eiendeler, rettigheter og forpliktelser ble overført til Kommunalbanken AS. I tråd med Stortingets vedtak ble Kommunalbanken stiftet 1. november 1999.

Den 17. desember 1999 ga Stortinget Kommunal- og regionaldepartementet fullmakt til å selge 20 % av aksjene i Kommunalbanken AS til Kommu-

nal Landspensjonskasse (KLP). For 20 % av aksjene ble prisen fastsatt til 141 mill. kroner. For 100 % av aksjene tilsier dette en verdi på 705 mill. kroner. Arthur Andersen & Co foretok på vegne av departementet en verdivurdering av Norges Kommunalbank. Arthur Andersen & Co anslo verdien av Norges Kommunalbank til 700 mill. kroner.

Pr. 31. desember 1999 hadde banken 30 ansatte.

SIVA – Selskapet for industrivekst SF

Selskapet for industrivekstanlegg, SIVA, ble etablert i 1968 etter lov om visse statsbedrifter m.m. av 25. juni 1965. Fra 1. januar 1993 ble selskapet omdannet til statsforetaket SIVA – Selskapet for industrivekst SF.

SIVA skal være et nasjonalt foretak for økt verdiskaping og sysselsetting i distriktene.

Konsernregnskapet omfatter 24 datterselskaper.

Foretaket hadde pr. 31. desember 1999 en innskuddskapital på 244,5 mill. kroner, mot 234,5 mill. kroner ved utgangen av 1998. I forbindelse med at 100 mill. kroner av SIVAs lån i statskassen ble konvertert til innskuddskapital, er det fra 1998 stilt krav om en avkastning på 6,5 % på den konverterte innskuddskapitalen. Dette avkastningskravet er innfridd for 1999.

Konsernets driftsinntekter i 1999 var 183,8 mill. kroner. Morforetaket SIVA hadde driftsinntekter på 120,5 mill. kroner i 1999. Dette er henholdsvis en økning på 47,5 mill. kroner for konsernet og 19 mill. kroner for morselskapet fra året før. Av konsernets driftsinntekter i 1999 utgjorde 50,4 mill. kroner tilskudd til næringsutvikling over kapittel 552 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling.

Resultatregnskapet for konsernet viste i 1999 et overskudd på 14,1 mill. kroner, mot et overskudd på 9,1 mill. kroner i 1998. Resultatregnskapet for morforetaket viste i 1999 et overskudd på 13,4 mill. kroner, mot et overskudd på 7,5 mill. kroner i 1998.

Pr. 31. desember 1999 var egenkapitalandelen for konsernet 21,9 % og for morforetaket 28,4 %.

Kostnadsført revisjonshonorar for 1999 utgjør 84 300 kroner. I tillegg kommer andre tjenester med 287 835 kroner. I konsernforhold skal det opplyses om samlet revisjonshonorar for hele konsernet, samt om fordelingen mellom revisjon og andre tjenester. Riksrevisjonen har i brev til SIVA påpekt at det ikke er gitt opplysninger om godtgjørelse til revisor i notene til konsernregnskapet, slik regnskapsloven § 7-31 krever.

Med virkning fra 1996 er det vedtektsfestet at SIVA bare kan ta opp lån i statskassen og da innenfor en totalramme, for tiden fastsatt til 870 mill. kroner.

I 1999 hadde foretaket 38 ansatte i gjennomsnitt.

2.7 KULTURDEPARTEMENTET

- *Nationaltheatret AS*
- *Norsk rikskringkasting AS*
- *Tusenårsskiftet – Norge År 2000 AS*

Deleide:

- *Carte Blanche AS (70 %)*
- *Den Nationale Scene AS (66,7 %)*
- *Den Norske Opera AS (90 %)*
- *Norsk Film AS (77,6 %)*
- *Rogaland Teater AS (66,7 %)*
- *Trøndelag Teater AS (66,7 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Nationaltheatret AS

Nationaltheatret AS ble stiftet i 1899. Med virkning fra 1. januar 1999 er Nationaltheatret AS heleid av staten. Staten overtok en tredjedel av aksjene fra Oslo kommune mot at Oslo kommune overtok statens andel av aksjene i Oslo Nye Teater AS.

Teatrets formål er å drive med teatervirksomhet. Selskapet har et særlig ansvar for å ivareta nasjonale kulturpolitiske interesser på scenekunstmrådet.

Teatrets aksjekapital er 195 000 kroner.

Teatrets driftsinntekter var i 1999 på 134,1 mill. kroner, hvorav 98,7 mill. kroner er statlige tilskudd. Tilsvarende tall fra 1998 var henholdsvis 125,5 mill. kroner og 85,7 mill. kroner. Årets resultat ble på 155 000 kroner mot 106 000 kroner i 1998.

Det er i regnskapet for 1999 ikke avsatt utbytte til staten.

Revisjonshonorar for 1999 er 88 108 kroner. I tillegg kommer honorar for andre tjenester til selskaps revisor med 21 049 kroner.

Pr. 31. desember 1999 hadde teatret en egenkapitalandel på 14,6 % mot 14,5 % i 1998.

I 1999 har det gjennomsnittlig vært 224 ansatte i teatret.

Norsk rikskringkasting AS (NRK AS)

NRK AS ble omdannet fra stiftelse til et statlig heleid aksjeselskap 30. april 1996.

Selskapets formål er å drive allmennkringkasting i radio og fjernsyn og virksomhet som har sammenheng med dette. Selskapet skal gjennom programvirksomhet nasjonalt, regionalt og på fylkesnivå:

- 1 Konsekvent fremme ytrings- og informasjonsfriheten, de demokratiske grunnverdier og de grunnleggende menneskerettigheter og det enkelte menneskes frihet og verdighet. Programvirksomheten skal preges av allsidighet, upartiskhet, saklighet og skal legge vekt på det vesentlige.
- 2 Støtte demokratiet gjennom et mangfoldig tilbud av nyheter, fakta, kommentarer og debatt om

- samfunnsspørsmål, også for mindretall og spesielle grupper.
- 3 Støtte, skape og utvikle norsk kultur, kunst og underholdning.
 - 4 Legge vekt på programtilbudets allmenndannende karakter og formidle livssynsprogrammer og religiøse programmer.
 - 5 Produsere og formidle kvalitetsprogrammer for barn og ungdom.
 - 6 Fremme bruk og respekt for norsk språk og tilse at de to målformer er representert med minst 25 % av verbalsendingene i radio og fjernsyn og i NRKs informasjonsvirksomhet.
 - 7 Bidra til å sikre og utvikle samisk språk og kultur.
 - 8 Sende programmer for etniske og språklige minoriteter.

NRK AS kan med samtykke fra generalforsamlingen opprette datterselskaper eller delta i andre selskaper som driver annen type virksomhet enn allmennkringkasting.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet NRK AS og det heleide datterselskapet NRK Aktivum AS.

NRK Aktivum AS ble stiftet 25. april 1997 med det formål å utvikle forretningsmessig virksomhet med basis i morselskapets potensiale. NRK Aktivum AS er organisert med eget styre og NRK AS' styre som generalforsamling.

NRK AS' aksjekapital er på 1 mrd. kroner.

Konsernet NRK hadde i 1999 samlede inntekter på 3,0 mrd. kroner, hvorav kringkastingsavgiften utgjorde 2,8 mrd. kroner. Morselskapets inntekter var i 1999 på 3,0 mrd. kroner mot 2,9 mrd. kroner i 1998. Årets resultat for konsernet viste et overskudd på 62,5 mill. kroner inkludert 36 mill. kroner for salg av aksjer i Norkring AS, mot et underskudd på 19,7 mill. kroner året før.

Driftsresultatet er negativt. Av St.prp. nr. 1 (1999–2000) Kulturdepartementet, framgår det at generalforsamlingen har gjort det klart at driften i NRK i 1999 skal gå i balanse. På ordinær generalforsamling i 2000 gjentok og understreket statsråden dette.

NRK AS har mottatt statstilskudd i 1999 på 2,6 mill. kroner. Beløpet er bevilget over kapittel 398, post 70 Informasjonsberedskap, jf. St. prp. nr. 1 (1998–99) og Budsjett-innst. S. nr. 2 (1998–99) behandlet i Stortinget 15. desember 1998.

Konsernets egenkapitalandel var ved utgangen av 1999 på 58,9 % mot 59,2 % året før.

Godtgjørelse til revisor for 1999 er kostnadsført med 510 000 kroner for revisjon og 39 000 kroner for andre tjenester. I konsernforhold skal det opplyses om samlet revisjonshonorar for hele konsernet, samt om fordelingen mellom revisjon og andre tjenester. Riksrevisjonen har i brev til NRK AS påpekt at det ikke er gitt opplysninger om godtgjørelse til

revisor i notene til konsernregnskapet, slik regnskapsloven § 7-31 krever.

Gjennomsnittlig antall årsverk i 1999 var 3 423.

I Dokument nr. 3:2 (1998–99) ble det orientert om sponsorinntekter i 1997. Riksrevisjonen merket seg at departementet ikke fant det tilfredsstillende at sponsorinntekter utgjorde en større andel enn forutsatt i 1997.

I Dokument nr. 3:2 (1999–2000) ble det orientert om at sponsorinntektene for 1998 utgjorde 26 mill. kroner, hvilket var innenfor rammen på 1 % av de totale inntektene til bedriften, men 98 % av sponsorinntektene kom fra det private næringslivet. Det var imidlertid forutsatt en fordeling av sponsorinntekter fra privat næringsliv og det offentlige med halvparten fra hver.

NRK AS opplyser at sponsorinntektene for 1999 utgjorde 27 mill. kroner. Dette ligger innenfor rammen på 1 % av de totale inntektene til bedriften, men alle sponsorinntektene kom fra det private næringslivet.

I St.prp. nr. 1 (1999–2000) Kulturdepartementet, er sponing omtalt med følgende:

«I Ot. prp. nr. 63 (1998–99) om sponing i kringkasting er det foreslått å oppheve dagens begrensning om at maksimalt en pst. av NRKs årsinntekt skal komme fra sponsormidler. Det samme gjelder begrensningen om at maksimalt 50 pst. av sponsormidlene skal komme fra næringslivet. Inntil ovennevnte forslag er behandlet og eventuelt vedtatt, må gjeldende begrensning videreføres. Kulturdepartementet legger derfor til grunn at sponsorinntektene begrenses til 1,0 pst. av de samlede inntektene i selskapet også i 2000».

Departementet har lagt fram forslag til endring i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting vedrørende sponing i kringkasting. Av Innst. O. nr. 15 (1999–2000) framgår det at komiteen sluttet seg til departementets forslag om å oppheve beløpsbegrensning på NRKs sponing, og erstatte dette med regler som regulerer hvilke programmer som kan sponses, jf. Besl. O. nr. 28 (1999–2000), vedtatt 30. november 1999 og med virkning fra 20. januar 2000.

Tidligere begrensninger er dermed opphevet. Dette er også omtalt i departementets brev til NRK AS av 6. januar 2000 vedrørende statsbudsjettet for 2000.

På denne bakgrunn har ikke Riksrevisjonen gått videre med saken.

Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS

Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS (Norge 2000) ble stiftet 3. februar 1998.

Selskapets formål er å forberede og gjennomføre markeringen av et nytt årtusen og hundreårsjubileum for Norge som selvstendig nasjon. Selskapet skal ha

hele landet som virkeområde, og virksomheten skal reflektere den pågående verdidebatten i Norge.

Norge 2000 har en aksjekapital på 50 000 kroner.

Selskapets driftsinntekter var i 1999 på 67,8 mill. kroner, hvorav 54,5 mill. kroner er statlige tilskudd. Tilsvarende tall for 1998 var henholdsvis 10,1 mill. kroner og 10 mill. kroner.

Årets resultat ble på 5,5 mill. kroner mot et underskudd på 5,5 mill. kroner i 1998.

Det er i regnskapet for 1999 ikke avsatt utbytte til staten.

Pr. 31. desember 1999 hadde selskapet en egenkapitalandel på 0,4 %, mens aksjekapitalen i 1998 var tapt, og selskapet hadde en negativ egenkapital på 5,5 mill. kroner.

Revisjonshonoraret er kostnadsført med 22 500 kroner.

I 1999 var det gjennomsnittlig 16 ansatte.

2.8 LANDBRUKSDEPARTEMENTET

- *Statens Skogplanteskoler AS*
- *Veterinærmedisinsk Oppdragssenter AS (VESO)*
- *Statskog SF*
- *Statens Landbruksbank*

Deleide:

- *Forskningsparken i Ås AS (50,7 %)*
- *Instrumenttjenesten AS (89,3 %)*
- *Statkorn Holding ASA (80 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Statskog SF

Direktoratet for statens skoger ble omdannet til statsforetaket Statskog SF med virkning fra 1. januar 1993.

Foretakets formål er å forvalte, drive og utvikle statlige skogs- og fjelleiendommer med tilhørende ressurser, det som står i forbindelse med dette, og annen naturlig tilgrensende virksomhet. Innenfor rammen av dette kan foretaket gjennom deltakelse eller i samarbeid med andre forvalte og drive eiendommer og andre former for tjenester innen foretakets virksomhetsområde. Eiendommene skal drives effektivt med sikte på å oppnå et tilfredsstillende økonomisk resultat. Det skal drives et aktivt naturvern og tas hensyn til friluftsinnteresser. Ressursene skal utnyttes balansert, og fornybare ressurser skal tas vare på og utvikles videre.

Konsernregnskapet inkluderer, foruten Statskog SF, seks heleide datterselskaper og fire tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter. Statskog har også aksjer og andeler i andre norske selskaper.

Statskog SF hadde ved utgangen av 1999 en innskuddskapital på 88,5 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter i 1999 var 245,6 mill. kroner mot 257,8 mill. kroner i 1998. Morselskapets driftsinntekter i 1999 var 209,5 mill. kroner mot 226,9 mill. kroner i 1998. De forvaltningsmessige oppgaver Statskog SF er pålagt av Landbruksdepartementet, dekkes gjennom årlige bevilgninger over statsbudsjettets kapittel 1161 Statskog SF – Forvaltningsdrift. For 1999 var bevilgningen 31,7 mill. kroner. Konsernets årsresultat i 1999 ble 16,8 mill. kroner mot 29,0 mill. kroner i 1998. Morselskapets årsresultat i 1999 ble også 16,8 mill. kroner mot 29,0 mill. kroner i 1998.

For regnskapsåret 1999 foreslo styret et utbytte til eier på 8,5 mill. kroner. På ordinært foretaksmøte 7. juni 2000 ble utbyttet for 1999 fastsatt til 10 mill. kroner.

Ved utgangen av 1999 hadde konsernet en egenkapitalandel på 68,4 % mot 63,7 % året før.

Det er i konsernet kostnadsført 345 000 kroner i ordinært revisjonshonorar og 733 000 kroner for andre tjenester. Tilsvarende tall for morselskapet var henholdsvis 301 000 kroner og 408 000 kroner.

Ved utgangen av 1999 hadde konsernet 262 ansatte.

Til orientering:

Fri egenkapital

Regnskapet til Statskog SF for 1999 viser at foretakets likviditetsplasseringer, kontantinnskudd og bankinnskudd utgjør 88 mill. kroner. Foretaket har god likviditet. Langsiktig gjeld er lav og utgjør ved utgangen av 1999 12 mill. kroner, dvs. 5 % av totalkapitalen. Netto finansposter utgjør 13 mill. kroner, dvs. 56 % av foretakets ordinære resultat før skattekostnad.

Riksrevisjonen har i brev av 5. juli 2000 bedt om Landbruksdepartementets vurdering av en egenkapital på det nivå foretaket disponerer, ut fra foretakets formål, drift og framtidig investeringsbehov.

Landbruksdepartementet opplyser i brev av 2. august 2000 at egenkapitalandelen i norsk skog- og landbruksvirksomhet er høy. Dette gjelder enten en ser på selskaper eller personlig eide bedrifter uten industri. Ved opprettelsen ble det lagt vekt på at egenkapitalen skulle være på samme nivå som det som var vanlig i storskogbruket, jf. St.prp. nr. 1 (1992–93).

Ved en fastfrysing av virksomheten på dagens nivå er det departementets syn at nåværende egenkapital og likviditet ikke er nødvendig for driften. Ut fra forutsetningene ved opprettelsen skal imidlertid Statskog SF satse på ny næringsvirksomhet som grenser inn til den tradisjonelle og på utnyttelse av de ressurser som ligger på statens eiendommer. Departementet anfører at de midler foretaket rår over,

må gi muligheter for dette. På denne bakgrunn mener departementet at Statskog SF fortsatt bør disponere en egenkapital på nivå med den nåværende. Departementet gir i brevet en orientering om flere områder hvor Statskog SF i løpet av de nærmeste årene synes å ha et kapitalbehov.

Riksrevisjonen har merket seg departementets svar og vil følge selskapets disponering av egenkapitalen i forhold til det.

Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO)

Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO) ble etablert som aksjeselskap 1. januar 1992. Selskapet er en fortsettelse av instituttet med samme navn som var underlagt Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsråd (NLVF).

Selskapets formål er å arbeide for sunne dyr i gode miljøer

- ved bedre utnyttelse av den samlede veterinærmedisinske kunnskap og erfaring
- ved å tilby forsknings- og utredningsoppdrag med basis i veterinærmedisinsk kompetanse, selge sykdomsforebyggende og andre relaterte produkter
- og ellers være en serviceinstitusjon i veterinærmiljøet ved formidling og salg av veterinærmedisinske kunnskap og veterinærmedisinske produkter, agent- og forhandlervirksomhet, deltakelse i andre selskaper og foretagender samt annen virksomhet med økonomisk formål

VESO har en aksjekapital på 5 mill. kroner.

VESOs driftsinntekter var i 1999 på 137,6 mill. kroner som er 8,8 mill. kroner mindre enn fjoråret. Årets resultat ble et underskudd på 0,8 mill. kroner mot et overskudd i 1998 på 2,5 mill. kroner. Reduksjonen av resultatet har sammenheng med en ekstraordinær nedskrivning på 4,3 mill. kroner av selskapets aksjer i Akvaforsk AS.

Det er i regnskapet for 1999 avsatt 1,5 mill. kroner i utbytte til staten.

Pr. 31. desember 1999 hadde selskapet en egenkapitalandel på 52 % mot 48,1 % i 1998.

Revisjonshonorar er kostnadsført med 79 600 kroner. I tillegg kommer godtgjørelse til selskapets revisor for andre tjenester med 9 500 kroner.

Ved utgangen av 1999 hadde selskapet 100 ansatte.

Til orientering:

Opplysningsplikt i forhold til regnskapsloven

Riksrevisjonen har i brev av 10. august 2000 til Landbruksdepartementet pekt på at det i 1999 fra en av VESOs avdelinger har vært et utslipp på 150 000 liter ubehandlet avløpsvann. Med utgangspunkt i omtalte utslipp ba vi om å få opplyst om det er vur-

dert om virksomhetens innsatsfaktorer/produkter m.m. kan antas å ha en slik karakter at det i henhold til regnskapsloven § 3-3 fjerde ledd skal gis opplysninger om slike forhold.

Departementet opplyser i brev av 31. august 2000 at virksomheten ved avdelingen ikke medfører noen trussel for det ytre miljøet. Dette begrunnes med de meget strenge sikkerhetstiltakene som er iverksatt for å kontrollere at smittefarlig avløpsvann eller annet smittefarlig avfall inaktiveres eller destrueres på en slik måte at de ikke forurensrer det ytre miljøet. Videre framgår det at laboratoriet ikke arbeider med eksotiske sykdomagens. Det er opplyst at uhellet i 1999 ikke ble omtalt i årsmeldingen fordi selskapet ikke vurderte utslippet som en forurenings-sak. VESO har etter det som er opplyst, vurdert virksomheten ved avdelingen til ikke å ha en slik karakter at det skal gis opplysninger i henhold til regnskapsloven § 3-3 fjerde ledd.

Videre opplyser departementet at dersom VESO kommer i gang med forskning på gruppe A-sykdommer (jf. forskrift av 1. januar 1995 om fortegnelse over sykdommer som omfattes av fiskeesykdomsloven av 13. juni 1997 nr. 54) mener selskapet at det kan være aktuelt at virksomhetens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en påvirkning av det ytre miljøet, gis en bredere omtale i årsberetningen.

Riksrevisjonen tar departementets svar til etterretning.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Statens Skogplanteskoler AS

Statens Skogplanteskoler AS ble stiftet 1. september 1989.

Statens Skogplanteskoler AS har til formål å være holdingselskap for virksomheter som driver produksjon og salg av skogplanter etter forretningsmessige prinsipper for skogbruksnæringen.

Konsernet omfatter foruten holdingselskapet Statens Skogplanteskoler AS, datterselskapene Sønsterud Planteskole AS (100 %) samt Reiersøl og Lyngdal Planteskoler AS (56,5 %). Etter at ny regnskapslov trådte i kraft 1. januar 1999 er det ikke nødvendig å sett opp konsernregnskap for små foretak. Årsregnskapet for Statens Skogplanteskoler er satt opp i samsvar med regnskapsloven for små foretak, og konsernregnskap er derfor ikke oppsatt.

Statens Skogplanteskoler AS har en aksjekapital på 900 000 kroner.

Statens Skogplanteskoler AS har ikke driftsinntekter. Selskapets inntekter består av aksjeutbytte fra datterselskapene og renteinntekter. Det er opplyst i statsrådets beretning at driftsinntektene for konsernet er 17,9 mill. kroner. Videre er det opplyst at konsernresultatet etter skatt justert for minoritetsinteresser var anslagsvis 0,88 mill. kroner. Årsoverskuddet

i 1999 for morselskapet var på 0,4 mill. kroner, mot 0,6 mill. kroner for regnskapsåret 1998.

Det er i regnskapet for 1999 avsatt 0,35 mill. kroner i utbytte til staten.

Morselskapets egenkapitalandel var ved utgangen av 1999 på 52,6 % mot 40 % i 1998.

Revisjonshonorar for morselskapet var 10 000 kroner, og godtgjørelse til revisor for annen bistand var 19 400 kroner.

Stortinget vedtok den 8. desember 1999 at staten kan selge aksjene i Statens Skogplanteskoler AS og datterselskap, jf. St.prp. nr. 1 (1999–2000) og Budsjett-innst. S. nr. 8 (1999–2000).

Morselskapet har ingen ansatte. Det er utført 32 årsverk i datterselskapene.

Statens Landbruksbank

Statens Landbruksbank ble opprettet ved lov av 5. februar 1965 nr. 2 med ikrafttreden 1. januar 1966.

Landbruksbankens formål framgår av lovens § 2:

Banken som har til oppgave å fremme norsk landbruk kan:

1. *gi lån til*
 - a) *å opprette eller utvide landbrukseiendommer, føre opp nye eller utbedre eldre bygninger eller på annen måte utbygge slike eiendommer,*
 - b) *å kjøpe eller på annen måte erverve landbrukseiendommer samt til å løse ut medarvinger i samband med skifteoppgjør,*
 - c) *å kjøpe maskiner, redskaper, husdyr eller andre driftsmidler,*
 - d) *å fremme andre tiltak i samband med landbruksnæring etter bestemmelser av Kongen,*
2. *gi stønadslån, tilskott eller garanti etter de stønads-, tilskotts- eller garantiordninger som banken av Stortinget eller Kongen blir pålagt å administrere.*

Kongen gir nærmere forskrifter om låneformålene.

Banken har i tillegg til å gi lån og stønad til ulike investeringsformål i landbruket også forvaltningsoppgaver som for eksempel klagebehandling etter de fylkesvise Bygdeutviklingsforskriftene og delingsaker etter jordloven.

Landbruksbankens styre er også styre for Landbrukets utviklingsfond (LUF). Innenfor dette fondet har banken ansvar for tildeling av sentrale Bygdeutviklingsmidler (BU-midler). I tillegg er banken involvert i en rekke prosjekter og programmer.

De økonomiske virkemidlene omfatter tilskudd til bestemte formål av sentrale BU-midler, rentebærende lån og tilskuddsbevilgninger over statsbudsjettet.

Landbruksbanken har et grunnfond på 805,8 mill. kroner.

Regnskapet for 1999 viser et underskudd på 6,9 mill. kroner, mot 2,3 mill. kroner i 1998.

Renteinntektene i 1999 er på 296,3 mill. kroner, mot 205,6 mill. kroner i 1998. Renteinntektene på kapittel 5614 viser en merinntekt på 3,4 mill. kroner.

Inntekten på kapittel 5311 viser en merinntekt på 36,2 mill. kroner.

Regnskapet i 1999 er gjort opp i balanse ved at utgiftene til rentestøtte og administrasjon er bevilget over statsbudsjettets kapittel 2411 Statens Landbruksbank. Det ble bevilget 0,5 mill. kroner i rentestøtte og 50,2 mill. kroner i administrasjonsutgifter. Regnskapet for 1999 viser at bankens forvaltningskapital er 5 414,7 mill. kroner i 1999 og 5 426,1 mill. kroner i 1998. Bankens samlede utlån ved utgangen av 1999 var på 4 371,5 mill. kroner mot 4 375,8 mill. kroner i 1998. Avskrevet tap ved tvangsauksjoner i 1999 var 2,5 mill. kroner. I tillegg har banken avskrevet 4,2 mill. kroner ved frivillige gjeldsordninger. Samlet tap i 1999 tilsvarer årets underskudd og dekkes av bankens tapsfond.

Stortinget vedtok 18. februar 1999 å avvikle Statens Landbruksbank som egen virksomhet og at de økonomiske virkemidlene som ivaretas av banken, skal overføres til SND, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 6 (1998–99), Innst. nr. 89 (1998–99) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (1999–2000). Fra 1. januar 2000 er deler av Landbruksbanken integrert i SND, og deler er tatt inn i en ny enhet som fikk navnet Statens landbruksforvaltning (SLF).

Stortinget vedtok 8. desember 1999 å bevilge 52 mill. kroner for budsjettåret 2000 på kapittel 2420 (ny) post 75 Tilskudd til omstilling. De totale omstillingskostnadene er anslått til 76 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (1999–2000). Det ble forutsatt at et pro/contra-oppgjør (dvs. mellomværende med Finansdepartementet) i forbindelse med avviklingen av Landbruksbanken som egen virksomhet skulle vært regnskapsmessig avsluttet 15. mars og oversendt Landbruksdepartementet i revidert stand innen 1. april 2000. Dette forventes nå ferdig utarbeidet i løpet av 2000.

Kostnadene til revisjon beløp seg til kr 225 000 i 1999, det samme som i 1998.

Landbruksbanken hadde 99 ansatte pr. 31. desember 1999.

2.9 MILJØVERNDEPARTEMENTET

Deleide:

- *Norsas AS, Norsk Kompetansesenter for avfall og gjenvinning (51 %)*
- *Polarmiljøsenderet AS (64,5 %)*

2.10 NÆRINGS- OG HANDELS- DEPARTEMENTET

- *A/S Olivin*
- *Arcus AS*
- *Bjørnøen AS*
- *Electronic Chart Centre AS*
- *Kings Bay AS*
- *Norsk Garantiinst. for Skip og Borefartøyer AS*
- *Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS*
- *Svalbard Samfunnsdrift AS*
- *Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)*

Deleide:

- *Kongsberg Gruppen ASA (50 %)*
- *Norge på EXPO 2000 AS (75 %)*
- *Norsk Avfallshandtering AS – NOAH AS (84 %)*
- *Norsk Hydro ASA (43,8 %)*
- *Norsk Medisinaldepot AS (81 %)*
- *Raufoss ASA (50,3 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

A/S Olivin

A/S Olivin ble stiftet i 1948. Staten eier 99,9 % av aksjene i selskapet.

A/S Olivin har til formål å drive steinbruddsdrift, fabrikkvirksomhet, verkstedindustri, handel og virksomhet forbundet med dette, herunder også deltakelse i lignende selskaper.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet, A/S Olivin og de heleide datterselskapene Moxy Trucks AS, Industrimineraler AS og Imin AS.

A/S Olivin har en aksjekapital på 48 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter var 963,8 mill. kroner, en økning fra 1998 på 112,8 mill. kroner. Morselskapets driftsinntekter var i 1999 på 369,1 mill. kroner mot 394,7 mill. kroner i 1998.

Årsresultatet for konsernet var i 1999 på 52,6 mill. kroner og for morselskapet 39,0 mill. kroner. For konsernet er årets resultat i forhold til fjorårets resultat forbedret med 8,8 mill. kroner. For morselskapet er resultatet redusert med 7,6 mill. kroner. Utbyttet for 1999 ble fastsatt til 14 mill. kroner mot 116,5 mill. kroner for regnskapsåret 1998.

Egenkapitalandelen for konsernet i 1999 var 51,1 % mot 49,3 % i 1998.

Revisjonshonoraret for morselskapet utgjorde 107 000 kroner. I tillegg kommer godtgjørelse til selskapets revisor for andre tjenester med 60 000 kroner. I konsernforhold skal det opplyses om samlet revisjonshonorar for hele konsernet, samt om fordelingen mellom revisjon og andre tjenester. Riksrevisjonen har i brev til A/S Olivin påpekt at det ikke er gitt opplysninger om godtgjørelse til revisor i notene til konsernregnskapet, slik regnskapsloven § 7-31 krever.

Det heleide datterselskapet Moxy Trucks AS hadde i 1999 driftsinntekter på 556,2 mill. kroner mot 404,8 mill. kroner i 1998. Moxy Trucks AS hadde i 1999 et overskudd på 12,9 mill. kroner mot et underskudd i 1998 på 4,6 mill. kroner.

Det framgår av Innst. S. nr. 220 (1999–2000) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000 at komiteens flertall sluttet seg til regjeringens forslag til en delprivatisering av A/S Olivin med sikte på å redusere statens eierandel i selskapet ned mot 51 %. Moxy Trucks AS vil bli holdt utenfor det salget som nå skal gjennomføres. Moxy Trucks AS blir skilt ut fra A/S Olivin, og aksjene vil i en tid framover forvaltes direkte av Nærings- og handelsdepartementet og Fellesforbundet i samme forhold som deres nåværende eierengasjement i A/S Olivin.

Ved utgangen av 1999 hadde konsernet 548 ansatte.

Arcus AS

Arcus AS ble skilt ut fra A/S Vinmonopolet 1. januar 1996.

Selskapets formål er å drive import, eksport, produksjon, lagring og distribusjon av alkoholholdige drikker og andre varer, samt virksomhet som står i forbindelse med dette, samt å eie andeler i andre selskaper som driver slik virksomhet.

Konsernregnskapet omfatter holdingselskapet Arcus AS og de heleide datterselskapene Arcus Produkter AS og Vectura AS.

Pr. 31. desember 1999 har Arcus AS en aksjekapital på 431 mill. kroner etter at det er gjennomført en fondsemisjon i 1999 med 228 mill. kroner.

Konsernets netto driftsinntekter var i 1999 på 1,4 mrd. kroner, som er en økning på 242 mill. kroner fra året før. Netto driftsinntekter i holdingselskapet var på 32,2 mill. kroner mot 35,6 mill. kroner i 1998. Konsernets årsresultat viser et overskudd på 25,4 mill. kroner mot et underskudd på 99,8 mill. kroner året før. Holdingselskapets årsresultat var et underskudd på 1,6 mill. kroner mot et underskudd på 15,7 mill. kroner i 1998.

Det er i regnskapet for 1999 ikke avsatt utbytte til staten.

Egenkapitalandelen i konsernet utgjør 38 %, en nedgang på 4,4 % fra året før.

Revisor har i 1999 mottatt 500 000 kroner i revisjonshonorar og 800 000 kroner for rådgivningstjenester.

I 1999 var gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet 501 mot 643 året før.

Av styrets beretning framgår det at styret er tilfreds med den sterke resultatveksten i Arcus Produkter AS. For søsterselskapet Vectura AS er styret ikke fornøyd med resultatnivået, men ser positivt på at omstillingsarbeidet i selskapet så langt har resultert i en markert bedring. Nærings- og handelsdepartementet er ikke tilfreds med Arcus-gruppens lønns-

somhet, men mener at selskapet har vist en god utvikling i 1999. Riksrevisjonen vil fortsatt følge utviklingen i Arcus-gruppen.

Det framgår av statsrådets beretning at departementet i hele 1999 har arbeidet med salgsprosessen, etter at Stortinget høsten 1998 ba Regjeringen legge fram forslag om salg av aksjene i Arcus AS med datterselskaper. Forslag om salg av Arcus AS ble lagt fram for Stortinget i St. prp. nr. 67 (1998–99) Om-prioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet for 1999. Det er videre opplyst at tidspunktet for offentliggjøring av salgsprospektet er utsatt, og det har vært behov for ytterligere utredning av visse spørsmål knyttet til monopolsituasjonen og de ansattes rettigheter. I september 2000 ble 66 % av aksjene i Arcus AS lagt ut for salg.

Bjørnøen AS

Bjørnøen AS ble stiftet 3. juni 1918. Selskapets aksjer ble overtatt av den norske stat i 1932.

Selskapet eier all grunn og noen kulturhistoriske bygninger på Bjørnøya. Selskapets inntekter kommer fra løpende festekontrakter. Forsvarets tele- og datatjeneste sa opp sin grunnleieavtale for sitt navigasjonssystem på Bjørnøya med virkning fra 1. desember 1996. Deler av anleggene til forsvarets tele- og datatjeneste ble fra samme dato overført til Luftfartsverket og Telenor Kystradio AS, under forutsetning av at det skulle inngås avtale om leie av grunn. Etter at det viste seg at partene ikke kunne bli enige om den årlige festeavgiften, ble saken fremmet for skjønnsretten. Det har falt dom i saken. Bjørnøen AS fikk ikke medhold i sitt syn på størrelsen på festeavgiften.

Bjørnøen AS har en aksjekapital på 4 mill. kroner.

Driftsinntektene beløp seg i 1999 til 13 850 kroner mot 38 533 kroner året før. Selskapet hadde i 1999 et underskudd på 253 583 kroner, mens det i 1998 var et underskudd på 76 419 kroner. Det er i regnskapet for 1999 tatt hensyn til konsekvensene av skjønnsrettens dom ved tilbakeføring av tidligere for høyt avsatt leieinntekt. Selskapet har et samlet udekket tap på 346 240 kroner.

Selskapet hadde ved utgangen av 1999 en egenkapitalandel på 93,2 % mens den året før var på 98,8 %.

Revisjonshonorar for 1999 utgjør 2 800 kroner, og 4 950 kroner er godtgjørelse til revisor for annen bistand.

Det er ingen ansatte i selskapet. Administrasjonen av selskapet forestås av Kings Bay AS.

Electronic Chart Centre AS

Electronic Chart Centre AS (ECC AS) ble stiftet 30. juni 1999.

ECC AS har til formål å bygge opp og drive en offisiell elektronisk sjøkarttjeneste for maritim virk-

somhet og drive med virksomhet knyttet til dette, herunder å samarbeide med, delta i eller opprette andre virksomheter som har naturlig sammenheng med dette.

Selskapet har en aksjekapital på 10 mill. kroner.

ECC AS hadde i sitt første halve driftsår driftsinntekter på 8 mill. kroner. Årsresultatet ble et underskudd på 4,9 mill. kroner.

Selskapets egenkapitalandel var ved utgangen av 1999 på 97,7 %.

Det er ikke kostnadsført revisjonshonorar for 1999, mens godtgjørelse for annen bistand fra selskapets revisor er kostnadsført med 78 000 kroner.

I 1999 var gjennomsnittlig antall ansatte 18.

Kings Bay AS

Kings Bay Kull Compani AS ble stiftet 14. desember 1916 som et gruveselskap. Staten overtok samtlige aksjer i selskapet i 1933. Gruvedriften opphørte i 1963. I dag driver selskapet samfunnet i Ny-Ålesund ved at det sørger for infrastrukturen; vann- og elektrisitetsforsyning samt transport, innkvartering og messe. I 1998 ble det, som følge av at selskapet ikke lenger er et kullselskap, vedtatt å endre selskapets navn til Kings Bay AS.

Kings Bay AS har til formål å drive og utnytte selskapets eiendommer på Svalbard samt annen virksomhet som står i forbindelse med dette. Selskapets virksomhet skal særlig ha som mål å yte tjenester til og fremme forskning og vitenskapelig virksomhet, samt bidra til å utvikle Ny-Ålesund som en internasjonal arktisk naturvitenskapelig forskningsstasjon.

Selskapet har en aksjekapital på 2 mill. kroner.

Kings Bay AS hadde i 1999 driftsinntekter på 28,7 mill. kroner mot 25,9 mill. kroner i 1998. Selskapet fikk i 1999 bevilget 26 mill. kroner over statsbudsjettets kapittel 953 Kings Bay AS. Selskapet hadde i 1999 et overskudd på 11 138 kroner mot et underskudd 0,8 mill. kroner i 1998. Aktiviteten i Ny-Ålesund har også i 1999 vært preget av større utbyggingsoppgaver. Kings Bay AS startet i juni 1999 opp den omfattende ombyggingen av messebygningen til nytt servicebygg. Bygget skal ferdigstilles i år 2000.

Ved utgangen av 1999 var selskapets egenkapitalandel på 12,9 % mens den året før var på 17,0 %.

Revisjonshonoraret utgjør 31 750 kroner, og godtgjørelse til revisor for andre tjenester utgjør 41 850 kroner.

Ved utgangen av 1999 var 23 personer engasjert i selskapet.

Norsk Garantiinstitutt for Skip og Borefartøyer AS

Selskapet ble stiftet i 1975.

Selskapets formål er å garantere for lån til norske rederier. Uttrykket rederi omfatter enhver fysisk eller juridisk person som er eller skal bli eier av, som

driver eller skal drive virksomhet med skip eller bo-refartøyer.

Selskapets aksjekapital er 1 mill. kroner.

Driftsinntektene i 1999 var 10,3 mill. kroner mot 8,1 mill. kroner i 1998. Selskapet hadde et årsoverskudd på 6,5 mill. kroner i 1999 mot 1,4 mill. kroner året før. Det ble ikke utdelt utbytte i 1999.

Norsk Garantiinstitutt for Skip og Borefartøyer AS hadde ved utgangen av 1999 en egenkapitalandel på 2,7 %, mens selskapet ved utgangen av 1998 hadde en negativ egenkapitalandel på 1,2 %.

Kostnadsført revisjonshonorar for 1999 utgjør 18 000 kroner. I tillegg kommer andre tjenester med 12 000 kroner.

Det framgår av statsrådets beretning at Norsk Garantiinstitutt for Skip og Borefartøyer AS ikke lenger har noe garantiansvar, instituttet opprettholdes kun av hensiktsmessighetsgrunner fordi det for norske domstoler fortsatt verserer rettsvister med tilknytning til Reksten-komplekset.

Pr. 31. desember 1999 hadde selskapet ingen ansatte. Administrasjonen av selskapet forestås av Garantiinstitutt for Eksportkreditt (GIEK).

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS ble stiftet i 1916. Staten ervervet aksjer i 1973 og i 1976 og eier i dag 99,94 % av aksjene i selskapet.

Selskapet har til formål ved drift eller på annen måte å utnytte selskapets eiendommer og rettigheter på Svalbard. Selskapet kan videre delta i og drive annen virksomhet som står i forbindelse med dette.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS har en aksjekapital på 14,4 mill. kroner.

Selskapet hadde i 1999 driftsinntekter på 124,1 mill. kroner. I 1998 var driftsinntektene på 144,1 mill. kroner. I tillegg fikk selskapet tilskudd på 60 mill. kroner over statsbudsjettets kapittel 951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS. Ved revidert nasjonalbudsjett i 1999 besluttet Stortinget å bevilge midler til fullfinansiering av undersøkelsene i Svea Nord med netto 27 mill. kroner. Samlet tilskudd for 1999 over kapittel 951 utgjør 87 mill. kroner.

Resultat før statstilskudd var et underskudd på 57,2 mill. kroner i 1999. Årets resultat ble et overskudd på 180 000 kroner, mens overskuddet var 336 000 kroner i 1998.

Ved utgangen av 1999 var selskapets egenkapitalandel 49,5 % mens den året før var 50,1 %.

Revisjonshonoraret i 1999 var 113 000 kroner, og godtgjørelse til revisor for andre tjenester var 20 000 kroner.

Gjennomsnittlig antall ansatte i selskapet i 1999 var 214.

Svalbard Samfunnsdrift AS

Svalbard Samfunnsdrift AS ble etablert i 1989 som et heleid datterselskap under Store Norske Spitsber-

gen Kulkompani AS. Fra 1. januar 1993 er selskapet et heleid statsaksjeselskap.

Selskapets formål er å drive og videreutvikle de norske lokalsamfunnene på Svalbard.

Konsernregnskapet omfatter foruten morselskapet Svalbard Samfunnsdrift AS, også de tre heleide datterselskapene Svalbard Næringsutvikling AS, Svalbard Næringsbygg AS og Svalbard ServiceSenter AS.

Svalbard Samfunnsdrift AS har en aksjekapital på 10 mill. kroner.

Konsernets og morselskapets driftsinntekter i 1999 var henholdsvis 98,9 mill. kroner og 76,8 mill. kroner. Tilsvarende tall i 1998 var 136,7 mill. kroner og 83,3 mill. kroner. Konsernet har i 1999 regnskapsført tilskudd på 46 mill. kroner fra Nærings- og handelsdepartementet, kapittel 952 Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling. Tilskuddet fordeler seg med 32,5 mill. kroner i driftstilskudd og 13,5 mill. kroner i tilskudd til investeringer. Etter inntektsføring av statstilskudd fikk både konsernet og morselskapet et underskudd på 4 mill. kroner. I 1998 hadde konsernet et underskudd på 0,2 mill. kroner, og morselskapet hadde et underskudd på 1,4 mill. kroner.

Pr. 31. desember 1999 var konsernets egenkapitalandel 26 % og morselskapets 47,7 %.

Konsernet og morselskapet betalte henholdsvis 315 333 kroner og 118 507 kroner i revisjonshonorarer. I tillegg ble det i 1999 betalt henholdsvis 131 792 kroner og 103 796 kroner i honorar for konsulentbistand fra revisor.

Ved utgangen av 1999 hadde konsernet 100 ansatte.

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) ble opprettet i 1993.

SND er regulert ved lov av 3. juli 1992 nr. 97 om Statens nærings- og distriktsutviklingsfond samt tilhørende forskrifter og retningslinjer. Fondet erstatter de tidligere virksomhetene Distriktenes utbygningsfond, Industrifondet, Småbedriftsfondet, Den Norske Industribank AS og Statens Fiskarbank. SND er myndighetenes sentrale organ for finansiering og iverksetting av tiltak innen nærings- og distriktpolitikken. Fondet er administrativt underlagt Nærings- og handelsdepartementet (NHD). Det bevilges midler over flere departementer, men NHD er det koordinerende departementet. SND samarbeider aktivt med det private bankvesenet når det gjelder å sette sammen totale finansieringspakker for bedriftene.

Fondets formål framgår av lovens § 1:

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond har til formål å fremme en bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling både i distriktene og i landet for øvrig ved å:

- a) medvirke til utbygging, modernisering og omstilling av, samt produktutvikling og nyetablering i norsk næringsliv i hele landet og
- b) fremme tiltak som vil gi varig og lønnsom sysselsetting i distrikter med særlige sysselsettingsvan-ker eller svakt utbygd næringsgrunnlag.

SNDs formålsparagraf uttrykker de overordnede målene som Stortinget har fastsatt for SNDs virksomhet.

SNDs egenkapitaldivisjon ble i september 1998 omdannet til et aksjeselskap heleid av SND. Dette ble gjort som en oppfølging av St. meld. nr. 51 og Innst. S. nr. 283 for 1996–97 Om Statens nærings- og distriktutviklingsfond, for å forsterke uavhengig-heten mellom egenkapitalvirksomheten og det øvrige SND. Konsernet består av SND som morselskap og SND Invest AS som datterselskap.

Det er etablert 18 distriktskontorer over hele landet, dvs. ett i hvert fylke og med felleskontor for Oslo og Akershus. Gjennom SNDs desentraliserte organisering er virkemiddelapparatet nå lettere tilgjengelig for kundene.

Konsernregnskapet viste inntekter på 871,8 mill. kroner. Driftsresultatet før tap ble 163,2 mill. kroner. Årsresultatet ble et overskudd på om lag 140 mill. kroner i 1999, som er om lag 14 mill. kroner mer enn i 1998. Ved utgangen av 1999 er innskutt kapital i aksje- og investeringsfond på til sammen 2 438 mill. kroner. SNDs egenkapital er på 780,2 mill. kroner. Innskutt egenkapital er på 629,8 mill. kroner. Opp- tjent egenkapital er 150,5 mill. kroner.

Netto kurstap på verdipapirer var i 1999 på 23,2 mill. kroner, mot et tap på 19,8 mill. kroner i 1998. Aksjeporteføljen hadde ved utgangen av 1999 en verdi på 1 303 mill. kroner, som er en økning på 136 mill. kroner i forhold til året før.

Tap på utlån og garantier er bokført med 292,4 mill. kroner, som er en økning på om lag 49 mill. kroner i forhold til 1998. Den betydelige tapsøkningen er i hovedsak relatert til landsomfattende og distriktrettede risikolån. Misligholdet har vist stigende tendens gjennom 1999, og det er foretatt avsetning til framtidige tap i større omfang enn tidligere år.

Forvaltningskapitalen pr. 31. desember 1999 var 15,4 mrd. kroner. Fondets løpende utlån utgjorde 9,9 mrd. kroner, som er om lag det samme som året før.

Av årsoverskuddet på om lag 140 mill. kroner er bl.a. 72,4 mill. kroner avsatt som utbytte til staten samt 30,9 mill. kroner overført til egenkapitalen. Videre er det overført 16,2 mill. kroner til staten og 20,5 mill. kroner til investeringsfondene.

Det ble innført nytt reskontrosystem i SND. Dataproblemer medførte at rapporteringen fra virksomheten ble forsinket. Rapporteringsrutinen blir fulgt opp.

Revisjonsgodtgjørelsen for konsernet i 1999 ble på kr 695 000. Konsulentbistand fra revisor utgjorde kr 180 000.

Datterselskapet SND Invest AS' formål er i hovedsak sammenfallende med morselskapets. Selskaps- ets virksomhet skal drives etter forretningsmessige kriterier som primært er knyttet til investeringer med hovedvekt på små og mellomstore bedrifter (SMB).

SND Invest AS har en aksjekapital på 1 810 mill. kroner, og forvaltningskapitalen i selskapet er på om lag 2 500 mill. kroner. Selskapet er ikke skatteplikt- igt, jf. Ot.prp. nr. 32 (1998–99).

SND Invest AS hadde sitt første driftsår i 1999. Selskapet har egenkapitalinvesteringer i aksjeselska- per til en bokført verdi på 1 145 mill. kroner i 158 bedrifter. Realiserte tap på aksjer og ansvarlige lån er i regnskapet for 1999 oppført med om lag 170,7 mill. kroner. For 1998 var tilsvarende tall om lag 44,5 mill. kroner.

Brutto driftsinntekter var på om lag 103 mill. kroner, og selskapet fikk et negativt driftsresultat på om lag 29,4 mill. kroner. Resultatet for 1999 ble et overskudd på 52,8 mill. kroner. Dette ble disponert med 39,6 mill. kroner som utbytte til staten og 13,2 mill. kroner overført til annen egenkapital. Likvide midler i SND Invest AS er på til sammen 1 151 mill. kroner, som er om lag 46,5 % av totalkapitalen.

Godtgjørelse til revisor utgjør kr 220 000 for re- visjon og kr 62 000 for konsulentbistand.

Stortinget besluttet 18. februar 1999 å overføre oppgaver og ressurser fra Statens Landbruksbank (SLB) og deler av virksomheten under Fylkesman- nens landbruksavdeling (FMLA) til SND med virk- ning fra 1. januar 2000, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (1999–2000), Innst. S. nr. 89 (1998–99) samt St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 6 (1998–99). Integrasjonen la beslag på ressurser fra SND allerede i 1999. SND overtar 1 150 mill. kroner i låne- og tilskuddsrammer samt 150 nye medarbeidere fra SLB og FMLA. I tillegg er kommunene i større grad kommet inn som nye sam- arbeidspartnere ved det nye SND.

SND konsern hadde i 1999 et gjennomsnittlig årsverkforbruk på 406, inklusiv 26 årsverk i datter- selskapet SND Invest AS.

2.11 OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

- Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil)
- Statkraft SF
- Statnett SF

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Statkraft SF

Forvaltningsbedriften Statkraft ble fra 1. januar 1992 omorganisert til to statsforetak, Statkraft SF og Stat- nett SF.

Statkraft SF har til formål selv, gjennom delta- kelse i eller samarbeid med andre selskaper, å plan- legge, prosjektere, oppføre og drive energianlegg, kjøpe og selge energi samt drive virksomhet som

står i naturlig sammenheng med dette. Foretaket skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

Konsernregnskapet omfatter morforetaket Statkraft SF, åtte heleide og ett deleid datterselskap. Både morforetak og datterselskaper har betydelige aksjeposter i andre virksomheter.

Statkraft SFs innskuddskapital er 19,25 mrd. kroner.

I 1999 var den salgbare produksjonen på 32,5 TWh, og økningen i magasinbeholdningen var på 3,2 TWh. Tilsvarende tall i 1998 var 32,4 TWh og 0,5 TWh. Det ble i 1999 foretatt kjøp av 2,5 TWh, slik at samlet salg ble 35,0 TWh. Dette ga en magasin-fylling på 28,5 TWh, som tilsvarer 87,7 % av Statkrafts produksjon i 1999. Tilsvarende tall for 1998 var 25,3 TWh og 78 %.

Gjennomsnittlig el-spotpris sank fra 11,7 øre/kWh i 1998 til 11,2 øre/kWh i 1999.

Konsernets brutto driftsinntekter var i 1999 på 5,6 mrd. kroner, en økning på 287 mill. kroner fra året før. Kraftsalg utgjør 4,5 mrd. kroner og andre driftsinntekter 1,1 mrd. kroner. Morforetaket har brutto driftsinntekter på 4,9 mrd. kroner, som er en økning på 256 mill. kroner.

Konsernets årsresultat ble på 946 mill. kroner mot 887 mill. kroner året før. Morforetaket fikk i 1999 et årsresultat på 686 mill. kroner mot 642 mill. kroner foregående år.

På foretaksmøtet ble det vedtatt å dele ut 600 mill. kroner i utbytte. Dette er i samsvar med budsjettforslaget, jf. St. prp. nr. 1 (1999–2000).

Konsernet Statkraft hadde ved utgangen av 1999 en egenkapitalandel på 45,7 % mot 40,8 % året før.

Revisor fikk i 1999 for konsernet utbetalt 1,9 mill. kroner i revisjonshonorar og 7,8 mill. kroner i godtgjørelse for annen bistand. Morforetaket kostnadsførte 0,8 mill. kroner i revisjonshonorar og 6,5 mill. kroner i godtgjørelse for annen bistand.

Statkraft har i 1999 foretatt investeringer på 7 mrd. kroner, hvorav 4 mrd. kroner gjelder kjøp av aksjer i Sydkraft AB, 2,6 mrd. kroner er benyttet til kjøp av aksjer i Bergenshalvøens kommunale kraftselskap (BKK) AS, 165 mill. kroner er investert i egne anlegg, og 226 mill. kroner gjelder investeringer i anlegg mv. i datterselskaper.

Styret opplyser i sin beretning at Statkraft deltar aktivt i restruktureringen av de europeiske kraftmarkedene. I 1999 etablerte Statkraft krafthandelsvirksomhet i Tyskland for å ta del i forretningsmuligheter i dette markedet og ble sammen med BKK AS eier av 23,8 % av aksjene i det danske handels- og sluttbrukerselskapet ScanEnergi AS.

Gjennomsnittlig antall ansatte for konsernet i 1999 var 1504.

Til orientering:

Risiko ved finansielle kontrakter

Riksrevisjonen ba i brev av 28. juni 2000 om opplysninger om det fra Olje- og energidepartementets

side var vurdert hvilken risiko, knyttet til finansiell krafthandel, staten som eier kan akseptere.

Departementet sier i sitt svarbrev av 17. august 2000 at risikoen ved de finansielle kontraktene ikke er spesiell i forhold til risikoen ved det meste av den øvrige virksomheten i foretaket. Departementet anser det som styrets oppgave å sette rammer for risikoeksponeringen ved krafthandel.

Riksrevisjonen har merket seg departementets svar, men forholdet er fortsatt til behandling i Riksrevisjonen.

Salg av Statkraft Anlegg AS

Riksrevisjonen ba i brev av 28. juni 2000 om en vurdering av om salg av datterselskapet Statkraft Anlegg AS var omfattet av styrets myndighet etter statsforetaksloven § 23 første ledd, eller var av en slik karakter at forholdet burde vært forelagt departementet etter samme paragrafs andre ledd.

Departementet svarer i brev av 17. august 2000 at salg av anleggsselskapet er i samsvar med Stortingets forutsetninger ved stiftelsen av Statkraft SF i 1992, jf. St.prp. nr. 100 (1990–91) og Innst. S. nr. 28 (1991–92). Etter departementets vurdering vil ikke salget av Statkraft Anlegg AS endre Statkrafts formål eller endre virksomhetens karakter i vesentlig grad. Departementet påpeker videre at dette blant annet må sees i lys av den generelle utviklingen av kraftforsyningen de siste 10 årene og Statkrafts tilpasning til dette. Departementet mener at investeringer i anlegg og anleggsdrift har fått vesentlig redusert betydning for foretaket.

Riksrevisjonen tar departementets svar til etterretning.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil)

Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil) ble stiftet i 1972.

Selskapet har til formål selv, eller gjennom deltakelse i eller sammen med andre selskaper, å drive undersøkelser etter og utvinning, transport, foredling og markedsføring av petroleum og avledede produkter, samt annen virksomhet.

I Statoilkonsernets regnskap inngår morselskapet Statoil samt 19 heleide datterselskaper og fire deleide datterselskaper. I tillegg kommer interesser i andre selskaper og tilknyttede selskaper.

Statoil har en aksjekapital på 4,94 mrd. kroner.

Statoilkonsernet hadde i 1999 en omsetning på 140 mrd. kroner, som er en økning på 34,1 mrd. kroner fra 1998. For morselskapet ble driftsinntektene 86,9 mrd. kroner, en økning på 23,9 mrd. kroner fra 1998. Overskuddet for Statoilkonsernet og morselskapet var på 3,4 mrd. kroner og 1,7 mrd. kroner, som henholdsvis er en økning på 3,3 mrd. kroner og 0,3 mrd. kroner. Styret opplyser i sin beretning at det

i hovedsak er høyere oljepriser og betydelige kostnadsreduksjoner som har bidratt til den positive utviklingen i konsernets resultater. Den pågående restruktureringen i Statoil har belastet konsernets resultat for 1999 med netto ca. 4 mrd. kroner.

Det er i regnskapet for 1999 avsatt 1,7 mrd. kroner i utbytte til staten.

Pr. 31. desember 1999 utgjorde konsernets egenkapitalandel 24,8 % mot 29,1 % i 1998.

Avkastningen på sysselsatt kapital etter skatt var i 1999 på 4,7 % mot 1,4 % året før. Olje- og energidepartementet har uttalt at det for tiden vil støtte opp om selskapets mål om en regnskapsmessig avkastning på sysselsatt kapital etter skatt på 12 % pr. år innen år 2000, jf. St.meld. nr. 46 (1997–98) Om olje- og gassvirksomheten.

For morselskapet er det opplyst at honorar til revisor for 1999 utgjorde 3,1 mill. kroner for revisjon og 2,4 mill. kroner for konsulenttjenester. Riksrevisjonen har i brev til Statoil pekt på at det ikke er gitt opplysninger om godtgjørelse til revisor i notene til konsernregnskapet, slik regnskapsloven § 7-31 krever. I konsernforhold skal det opplyses om samlet revisjonshonorar for hele konsernet, samt om fordelingen mellom revisjon og andre tjenester.

I sitt svar opplyser Statoil at de ved gjennomgang av noteopplysningskravene ikke fikk forståelsen av at bestemmelsen i § 7-31 medførte noen endring i rettstilstanden vedrørende opplysninger knyttet til revisjonshonorar. Statoil tolket kravet om opplysninger om godtgjørelse til revisor til å rette seg mot selskapsforhold og ikke konsernforhold.

Videre framgår det at selskapet er oppmerksom på at det i ettertid har vært en diskusjon omkring omfanget av opplysningsplikten på dette området, og at Den norske revisorforening har sett det nødvendig å komme med en presisering av forståelsen av ovennevnte paragraf, som tilsier at opplysningene om godtgjørelse til revisor også skal gis i note til konsernregnskap. Statoil understreker at opplysninger i samsvar med presiseringen vil bli innarbeidet ved regnskapsavleggelsen for år 2000.

Gjennomsnittlig antall ansatte i Statoilkonsernet var 18 291 i 1999.

Statoil er også tillagt ansvaret for å ivareta statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE). Denne oppgaven skal ivaretas gjennom selskapets alminnelige faglige og administrative apparat og i samsvar med de retningslinjene som gjelder Statoils eget engasjement på norsk kontinentalsokkel. Statoil fører separat regnskap for SDØE. Riksrevisjonen reviderer regnskapet for SDØE.

Statoil overtok i 1999 om lag 25 % av verdiene i Saga Petroleum ASA etter at Sagas eiere aksepterte tilbudet fra Norsk Hydro ASA og Statoil. Videre er oppstrømsvirksomheten i Statoil Energy Inc. og aksjeposten i Hafslund solgt i løpet av året. I 1999 ble det inngått en avtale med det svenske selskapet ICA om etablering av et felles detaljmarkedsførings-

skap, Statoil Detaljhandel Skandinavia AS. Statoil og ICA eier 50 % hver i det nye selskapet.

Statnett SF

Forvaltningsbedriften Statkraft ble fra 1. januar 1992 omorganisert til to statsforetak, Statkraft SF og Statnett SF.

Statnett SF har ansvaret for en rasjonell drift og utvikling av landets overføringsnett for kraft. Foretaket skal alene eller sammen med andre planlegg og prosjektere, bygge, eie og drive overføringsanlegg og utenlandsforbindelser. Statnett SF har det overordnede ansvaret for driftskoordineringen av kraftsystemet. Selskapet skal drives etter forretningsmessige prinsipper innenfor de rammene myndighetene setter.

Foretakets virksomhet kan grovt sett deles inn i en konkurranseutsatt del med kraftbørs og entreprenørvirksomhet og en monopolbasert del bestående av ansvaret som systemoperatør og det å eie og drive egne anlegg for transport av elektrisitet.

Statnett SF har tre heleide datterselskaper, tre felleskontrollerte virksomheter og to tilknyttede selskaper. I tillegg kommer minoritetsandeler i andre selskaper.

Statnett SF har en innskuddskapital på 2,7 mrd. kroner.

Konsernets samlede driftsinntekter i 1999 var 8,0 mrd. kroner mot 6,9 mrd. kroner foregående år. I 1999 var morforetakets driftsinntekter 3,4 mrd. kroner som er likt med året før. Årsresultatet for konsernet i 1999 ble 415 mill. kroner mot 475 mill. kroner i 1998. Årsresultatet for morselskapet i 1999 ble 402 mill. kroner mot 389 mill. kroner i 1998. Det er i regnskapet for 1999 avsatt 208 mill. kroner i utbytte til staten.

Ved utgangen av 1999 utgjorde konsernets egenkapitalandel 35,7 %, som er en økning på 1,6 % fra året før.

Revisjonshonorar for konsernets revisor for 1999 er 0,7 mill. kroner, hvorav 0,5 mill. kroner for morselskapet. Fakturert honorar for andre tjenester fra konsernets revisor var 0,5 mill. kroner, hvorav 0,4 mill. kroner for morselskapet.

Ved utgangen av 1999 hadde konsernet 819 fast ansatte.

2.12 SAMFERDSELSDEPARTEMENTET

- *Telenor AS*
- *Postbanken AS*
- *Norges Statsbaner BA*
- *Posten Norge BA*

Deleidd:

- *SAS Norge ASA (50 %)*

Selskaper under forvaltningsbedriften Luftfartsverket:

- *Luffartsverkets Parkeringsanlegg AS*
- *Nordic Aviation Resources AS (NAR)*
- *Oslo Lufthavn AS*
- *Oslo Lufthavn Tele & Data AS (eid 50 % av Oslo Lufthavn AS og 50 % av Telenor Bedrift AS)*

Deleid:

- *Airport Coordination Norway AS (ACN), (53,8 %, 30 % eid av Luftfartsverket)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Telenor AS

Forvaltningsbedriften Televerket ble 1. november 1994 omdannet til det statlig heleide aksjeselskapet Televerket AS. 1. januar 1995 endret selskapet navn til Telenor AS.

Telenor AS har som formål å drive telekommunikasjonsvirksomhet og annen virksomhet som har sammenheng med dette, herunder utføre samfunnsplågte oppgaver som å sikre effektive og gode telekommunikasjoner til samme vilkår i alle deler av landet. I tillegg skal Telenor AS utføre særskilt pålagte forvaltningsoppgaver. Virksomheten kan utøves av selskapet selv, av heleide datterselskaper, eller gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper.

Telenorkonsernet består av mer enn 100 hel- eller deleide aksjeselskaper.

Telenor AS har en aksjekapital på 8,4 mrd. kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1999 på 33,5 mrd. kroner, som er en økning på 4,6 mrd. kroner fra året før. Driftsinntektene i morselskapet ble på 2,2 mrd. kroner mot 1,7 mrd. kroner foregående år. Årets resultat for konsernet ble et overskudd på 2 mrd. kroner og for morselskapet et overskudd på 1,1 mrd. kroner. Fjorårets tall viste et overskudd for konsernet på 1,7 mrd. kroner og et underskudd for morselskapet på 292 mill. kroner. Morselskapets virksomhet i 1999 består i hovedsak av administrative enheter, eiendomsvirksomheten, Forskning og utviklingsvirksomheten samt Konsernfinans.

Det er i regnskapet for 1999 avsatt 500 mill. kroner i utbytte til staten.

Pr. 31. desember 1999 utgjør konsernets egenkapitalandel 44,3 % mot 46 % året før.

Revisjonshonorar for konsernets revisor for 1999 er 11,2 mill. kroner, hvorav 0,9 mill. kroner for morselskapet. Fakturert honorar for andre tjenester fra konsernets revisor var 16,1 mill. kroner, hvorav 6,1 mill. kroner for morselskapet.

Telenor har de siste 3–4 årene foretatt betydelige investeringer i utlandet for å sikre konsernets framtidige vekst- og utviklingsmuligheter. Tilknyttede selskaper viste i 1999 et regnskapsmessig underskudd etter skatt på 1,2 mrd. kroner, mot et under-

skudd på 1,1 mrd. kroner i 1998. Styret opplyser i sin beretning at dette gjenspeiler at Telenor nå har flere større internasjonale engasjement, i hovedsak knyttet til mobiloperasjoner, som er i en tidlig driftsfase. Samtidig viser mer modne operasjoner positiv resultatutvikling.

Det norske telekommunikasjonsmarkedet er underlagt lov om telekommunikasjon og forskrifter som er utstedt i medhold av denne loven. I tillegg er deler av virksomheten underlagt konsesjonsbestemmelser. Telenor er i henhold til konsesjonsvilkårene på fastnett pålagt landsdekkende leveringsplikt (USO Universal Service Obligation). I tillegg er Telenor pålagt spesielle samfunnsplågte tjenester (SSO Special Service Obligation) til forsvaret, kystradioen, tjenester til Svalbard og nødnummer for politi, brann og ambulanse. Telenor mottar ingen kompensasjon for USO-forpliktelsene, mens for de samfunnsplågte tjenestene mottok Telenor en kompensasjon på 76 mill. kroner i 1999 og 100 mill. kroner i 1998 (ingen kompensasjon i 1997).

I Innst. S. nr. 242 (1999–2000), jf. St.prp. nr. 66 (1999–2000) Om Telenor ble det orientert om at det statlige eierskapet til Telenor blir overført til Nærings- og handelsdepartementet så snart børsintroduksjonen er gjennomført. Regjeringen vedtok i statsråd den 8. september 2000 at ansvaret for forvaltningen av det statlige eierskapet til Telenor overføres fra samme dag til Nærings- og handelsdepartementet. Av en pressemelding fra Samferdselsdepartementet framgår det at det etter en samlet vurdering tilsier at forvaltningen av statens eierskap i Telenor nå bør overføres til Nærings- og handelsdepartementet, selv om børsintroduksjonen ikke har funnet sted.

I 1999 var gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet 22 461.

Til orientering:

Telenor-Telia-fusjonen/delprivatisering

Under Stortingets behandling av statsbudsjettet for 1999 ble det fattet vedtak om å be regjeringen legge fram forslag i 1999 om delprivatisering og børsnotering av Telenor, jf. Budsjett-innst. S. nr. I Tillegg nr. 1 (1998–99). En intensjonserklæring om sammenslåing av Telenor AS og Telia AB ble undertegnet av statsrådene Dørum og Rosengren 20. januar 1999. Det ble ført omfattende forhandlinger fram til undertegningen av sammenslutningsavtalen 30. mars 1999.

Regjeringen legger i april 1999 fram St. prp. nr. 58 (1998–99) Om sammenslåing av Telenor AS og Telia AB. Regjeringen mener en sammenslåing av Telenor og Telia og en påfølgende delprivatisering og børsnotering av det nye selskapet vil være den beste måten å gjennomføre Stortingets vedtak på.

Stortinget vedtok den 3. juni 1999, jf. Innst. S. nr. 197 (1998–99) og St.prp. nr. 58 (1998–99), at Te-

lenor AS og Telia AB blir slått sammen til et nytt selskap i samsvar med inngått avtale.

Sammenslåingen av de to selskapene ble også behandlet av EU-kommisjonen. Avgjørelse fra EU-kommisjonen forelå 13. oktober 1999. Det ble stilt krav fra kommisjonen om at det nye selskapet selger overlappende aktiviteter i Norge, Sverige og Irland, åpner aksessnettet og selger kabel-tv-virksomheten i de to land.

Den 19. oktober 1999 signeres aksjonæravtalen av den norske samferdselsministeren og den svenske næringsministeren. Selskapet Newtel AB etableres og det avholdes generalforsamling i det nye selskapet.

Av styrets beretning framgår det at i styremøte i det nye selskapet den 8. desember 1999 nyttet styreformannen sin dobbeltstemme ved plasseringen av forretningsområdene, og ingen av de norske aksjonærvalgte medlemmene stemte for forslaget. Den svenske styreformannen hevder at han handlet i henhold til vedtektene. De norske styremedlemmene laget en protokolltilførsel om at vedtaket var fattet i strid med avstemmingsreglene i aksjonæravtalen.

Den 16. desember 1999 ble den norske og den svenske regjeringen enige om at arbeidet med å slå sammen Telenor AS og Telia AB måtte avbrytes. Det ble enighet om å starte forhandlinger om en avtale om hvordan en frivillig avvikling av selskapet kunne skje raskest mulig og i full enighet mellom landene.

Statsministeren orienterte Stortinget om saken den 21. desember 1999. Videre orientert han om at regjeringen hadde til hensikt å følge opp vedtaket om delprivatisering. Dette ble gjort ved St.prp. nr. 66 (1999–2000) Om Telenor, jf. Innst. S. nr. 242 (1999–2000) og Stortingets vedtak av 14. juni 2000.

Den 19. mai 2000 ble St.prp. nr. 59 (1999–2000) Om avviklingen av sammenslåingen av Telenor AS og Telia AB lagt fram for Stortinget. Den 14. juni 2000 fattet Stortinget vedtak i samsvar med innstillingen.

I forbindelse med arbeidet med sammenslåingen av Telenor AS og Telia AB, og deretter arbeidet med avviklingen av sammenslåingen, har det påløpt kostnader på flere plan. Således har statene hatt felles kostnader i forbindelse med forberedelsene til børsnoteringen av Newtel AB, særlig i form av kostnader til eksterne rådgivere av forskjellige kategorier. Det framgår av oppstillingen inntatt i bilag 3 til avviklingsavtalen at disse kostnadene beløper seg til ca. 17 mill. kroner. Statene har i avviklingsavtalen blitt enige om fordelingen av disse kostnadene. I henhold til denne enigheten skal den norske stat dekke kostnader på ca. 6,8 mill. kroner.

Videre påløper det i forbindelse med avviklingen av sammenslåingen av Telenor AS og Telia AB for såvel den norske som den svenske staten separate kostnader, særlig til eksterne selskaps- og skattejuridiske rådgivere. I henhold til avtalens punkt 3.1 skal

hver stat dekke sine egne kostnader i forbindelse avviklingen av sammenslåingen. Kostnadene i denne forbindelse anslås til å beløpe seg til om lag 500 000 kroner for den norske stat.

Som følge av sammenslutningsarbeidet har også selskapene Telenor AS og Telia AB pådratt seg kostnader, særlig i forbindelse med planleggingen av integreringen av de to konsernene. Kostnadene beløper seg til om lag 445 mill. kroner. Inkludert i dette er utgifter som Newtel AB har pådratt seg på SEK 24 mill., jf. punkt 3.2 i proposisjonen. Dette er utgifter som skal tilordnes Telenor og Telia og som Newtel i samsvar med dette har fakturert selskapene for. Telenor AS og Telia AB har forhandlet om en avviklingsavtale seg imellom parallelt med at avviklingsavtalen ble forhandlet mellom statene. Også dette arbeidet er nå slutført, og de to selskapene inngikk sin avviklingsavtale samme dag som de to departementene inngikk sin avtale. Selskapene har fordelt sine felles kostnader i henhold til denne avtalen, som innebærer at Telenor AS skal dekke om lag 210 mill. kroner av felleskostnadene.

Av Telenors regnskap, note 8, framgår det at 250 mill. kroner relaterer seg til den avviklede sammenslåingen med Telia. Riksrevisjonen har i brev av 4. juli 2000 bedt om en nærmere forklaring på forskjellen mellom beløpet i stortingsdokumentene og Telenors regnskap. Det framgår av Samferdselsdepartementets svar av 9. august 2000 at det i Telenors regnskap også er tatt hensyn til Telenors egne kostnader, som ikke skal være med i delingen med Telia.

Riksrevisjonen tar departementets svar til etterretning og har ikke ytterligere merknader.

Posten Norge BA

Forvaltningsbedriften Postverket ble omdannet til særlovsselskapet Posten Norge BA med virkning fra 1. desember 1996. Posten Norge BA er organisert etter lov av 22. november 1996 om statens postselskap.

Posten Norge BA har til formål å drive postvirksomhet og annen virksomhet som har sammenheng med dette. Posten Norge skal utføre samfunnsplågte oppgaver (herunder banktjenester) i henhold til lovgivning og konsesjon.

Selskapet er et konsern bestående av morselskapet, de tre heleide datterselskapene Posten SDS AS, Forbruker-Kontakt AS og Posten Escape AS. I tillegg kommer de to deleide datterselskapene Billett-service AS (77 %) og Postens renhold AS (85 %). Posten renhold AS skiftet navn 1. januar 2000 til Postens Servicepartner AS.

Posten Norge BA har en innskuddskapital på 1 515 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter i 1999 var 13,1 mrd. kroner, som er en økning på 0,9 mrd. kroner fra året før. Driftsinntektene i morselskapet ble på 11,9 mrd. kroner mot 11,3 mrd. kroner foregående år. Årsre-

sultatet for konsernet i 1999 viste et overskudd på 437 mill. kroner mot 380 mill. kroner i 1998. Morselskapet fikk et resultat i 1999 på 438 mill. kroner mot 363 mill. kroner året før.

Generalforsamlingen vedtok å utbetale 131 mill. kroner i utbytte, som også var avsatt i selskapets regnskap. Dette er 45 mill. kroner høyere enn statsbudsjettet, da selskapet fikk et betydelig bedre resultat enn budsjettet.

For 1999 ble det bevilget 570 mill. kroner over statsbudsjettet til kjøp av posttjenester.

Ved utgangen av 1999 var egenkapitalandelen i konsernet på 35,9 % mot 28,6 % året før.

Revisjonshonorar for konsernet var 2 mill. kroner, hvorav 1,1 mill. kroner for morselskapet. Fakturert honorar for andre tjenester fra konsernets revisor var 2 mill. kroner, hvorav 1,4 mill. kroner for morselskapet.

Ved utgangen av 1999 hadde konsernet 31 614 ansatte.

Til orientering:

Saker som forelegges generalforsamlingen i henhold til vedtektenes § 10

I Posten Norge BAs årsrapport 1999, side 13, orienteres det om at regnskapssentrene i Posten med virkning fra 1. januar 2000 er gjort om til aksjeselskap – Postens økonomitjenester AS. Det nye selskapet er 100 % eid datterselskap i Posten SDS AS. 115 medarbeidere er overført til det nye selskapet. Denne omgjøringen ble ikke framlagt for generalforsamlingen i Posten Norge BA.

Av St.prp. nr. 2 (1996–97) Om endret tilknytningsform for Postverket og NSBs trafikkdel m.m. framgår det under punkt 3.2.1 Postverkets organisasjon:

«Det legges til grunn at det ikke kan gjennomføres større omorganiseringer eller utskilling av deler av særlovselskapet uten at dette tas opp med generalforsamlingen.»

Av vedtektene til Posten Norge BA § 10 framgår det at

«Saker som gjelder utskilling av basisvirksomhet og av vesentlige støttefunksjoner i selskapet skal forelegges generalforsamlingen»

Riksrevisjonen har i brev av 10. august 2000 til Samferdselsdepartementet bedt om departementets vurdering av spørsmålet om forelegg for generalforsamling i dette tilfellet, sett i forhold til det anførte i St.prp. nr. 2 (1996–97) og § 10 i vedtektene for Posten Norge BA.

Departementet legger i sitt svarbrev av 5. september 2000 til grunn at

«det må foretas en konkret vurdering fra sak til sak og at det må skilles mellom interne omorganiseringer innen konsernet, slik tilfellet er i denne aktuelle saken, og utskilling av vesentlige støttefunksjoner/ salg til eksterne. Der tjenestene legges til et heleid datterselskap eller «datterdatterselskap» vil det, dersom overføringen ikke er av større omfang og tjenestene beholdes innen konsernet, etter departementets vurdering ikke foreligge en utskilling av virksomhet fra selskapet. I denne aktuelle saken er økonomi- og regnskapsfunksjonene fullt og helt beholdt innen konsernet, jf. at selskapet er heleid av Posten SDS, som igjen er heleid av Posten. Selskapet leverer lønns- og økonomitjenester til øvrige enheter i postkonsernet, inkl. morselskapet, og ledig kapasitet utnyttes til å vinne kontrakter også utenfor Posten. Omorganiseringen innebar at 115 medarbeidere ble overført til det nye selskapet. På denne bakgrunn er det departementets oppfatning at denne konkrete omorganiseringen lå innenfor styrets fullmakter»

Departementet opplyser videre i brevet at

«som Riksrevisjonen for øvrig vil være vel kjent med, har § 10 i vedtektene til både Posten Norge BA, NSB BA, og Telenor AS vært fortolket og praktisert slik at enkeltsaker som omfattes av bestemmelsen ikke legges frem for generalforsamlingsmøte. I tråd med etablert praksis har det vært ansett tilstrekkelig at slike saker legges frem for Samferdselsdepartementet»

Saken er fortsatt til behandling i Riksrevisjonen.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Postbanken

Etableringen av Postbanken skjedde ved omdanning av den tidligere Postsparebanken til Norges Postbank og deretter en sammenslåing med Postgiro fra 1. januar 1995.

Omdanningen av Postbanken BA til aksjeselskap

Stortinget traff den 1. juni 1999 vedtak om omdanning av Postbanken BA til et heleid statlig aksjeselskap, Postbanken AS, jf. St.prp. nr. 61 Om omdanning av Postbanken BA til aksjeselskap og Innst. S. nr. 194 (1998–99). Omdanningen skjedde ved at Postbanken BAs igangværende virksomhet med eiendeler, rettigheter og forpliktelser som helhet ble benyttet som aksjeinnskudd ved stiftelsen av Postbanken AS. Forholdet til forretningsbankloven, aksjeloven og Postbankloven ble regulert i lov av 18. juni 1999 nr. 42 lov om omdanning av Postbanken BA til aksjeselskap, jf. Ot. prp. nr. 53 og Innst. O. nr. 75 (1998–99). I tråd med Stortingets vedtak ble Postbanken AS stiftet 21. juni 1999.

Fusjonen mellom Postbanken AS og Den norske Bank ASA

Stortinget ga den 15. juni 1999 Samferdselsministeren som generalforsamling for Postbanken AS fullmakt til å godkjenne fusjonsplanen utarbeidet i forbindelse med fusjonen mellom Den norske Bank ASA og Postbanken AS, med Den norske Bank ASA som overtakende selskap, jf. St.prp. nr. 76 Om samtykke til godkjenning av fusjonsplan for fusjon mellom Den norske Bank ASA og Postbanken AS og Innst. S. nr. 216 (1998–99). Samtykke til godkjenning av fusjonsplanen ble gitt på ekstraordinær generalforsamling i Postbanken AS den 25. juni 1999.

Postbanken AS ble fusjonert inn i Den norske Bank 1. desember 1999. Fra dette tidspunktet er statens aksjekapital i Postbanken AS slettet i statsregnskapet. Statens eierandeler i Den norske Bank forvaltes av Statens Bankinvesteringfond.

Som vederlag for statens aksjer i Postbanken AS mottok staten 138 157 895 aksjer, pålydende 10 kroner, i Den norske Bank ASA. Videre mottok staten ved Samferdselsdepartementet en kontantsum på 300 mill. kroner som utdeling fra Postbanken i forbindelse med fusjonen. Utbetalingen av kontantvederlaget på 300 mill. kroner og av renter for perioden 20. november 1999 til 10. januar 2000, ble gjennomført 10. januar 2000.

Norges Statsbaner BA

NSBs trafikkdel ble omdannet fra forvaltningsbedrift til særlovsselskapet Norges Statsbaner BA (NSB BA) med virkning fra 1. desember 1996. Virksomheten er regulert i lov av 22. november 1996 om statens jernbanetrafikkselskap.

Selskapets formål er å drive gods- og persontrafikk på jernbane. I tillegg kan selskapet drive beslektet virksomhet som bygger opp under denne transporten. Selskapet skal utføre samfunnspålagte beredskapsoppgaver.

NSB-konsernet består av morselskapet NSB BA, fem heleide datterselskaper og ett deleid datterselskap.

Selskapets innskuddskapital er på 1 350 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1999 på 6,9 mrd. kroner. Av dette utgjorde offentlig kjøp 1,3 mrd. kroner. Fjorårets driftsinntekter var på 6,3 mrd. kroner. Driftsinntektene i morselskapet ble på 5,0 mrd. kroner i 1999 mot 4,9 mrd. kroner i 1998.

I henhold til avtale mellom NSB BA og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet mottok NSB BA 62 mill. kroner over kapittel 291, post 70 i 1999. Formålet er, i tråd med St.meld. nr. 14 (1993–94) Om studiefinansiering og studentvelferd og Innst. S. nr. 101 (1993–94), å sørge for rabatterte priser på lange reiser for elever og studenter.

Årets resultat for konsernet ble et underskudd på 1,1 mrd. kroner og for morselskapet et overskudd på

112 mill. kroner. Fjorårets tall viste et overskudd for konsernet på 122 mill. kroner og et overskudd for morselskapet på 1,0 mrd. kroner.

Pr. 31. desember 1999 utgjør konsernets egenkapitalandel 19,8 % mot 19,5 % året før.

For morselskapet er det opplyst at honoraret til revisor for 1999 utgjorde 0,9 mill. kroner for revisjon, og 1,1 mill. kroner for andre tjenester. I konsernforhold skal det opplyses om samlet revisjonshonorar for hele konsernet, samt om fordelingen mellom revisjon og andre tjenester. Riksrevisjonen har i brev til NSB BA påpekt at det ikke er gitt opplysninger om godtgjørelse til revisor i notene til konsernregnskapet, slik regnskapsloven § 7-31 krever.

Det heleide datterselskapet NSB Gardermobanen AS hadde i 1999 driftsinntekter på 443 mill. kroner mot 81 mill. kroner i 1998. Årets resultat ble et underskudd på 1,2 mrd. kroner mot et underskudd i 1998 på 139 mill. kroner. Selskapet har i 1999 gjennomført en ekstraordinær nedskrivning på 734,3 mill. kroner, hvorav 437,4 mill. kroner tilskrives kostnadsoverskridelsen da forbindelsessporet mellom Hovedbanen og Gardermobanen ble bygget på vegne av Jernbaneverket, 187 mill. kroner gjelder flytogterminalen Oslo S, og 109,9 mill. kroner gjelder aktiverte kostnader vedrørende forberedelse drift og IT.

I Innst. S. nr. 156 og St.prp. nr. 39 (1997–98) Om NSB BAs virksomhet er det lagt til grunn at det skal foretas en vurdering av NSB Gardermobanen AS' balanse i forbindelse med regnskapsavleggelsen for 1999, dvs. våren 2000. Det ble bl.a. lagt til grunn at regnskapsmessig underskudd i 1998 og 1999 kunne dekkes ved tilsvarende reduksjon i statens lån til selskapet, og at likviditeten i selskapet ble tilpasset dette. Verdifastsettelsen og oppdelingen av selskapet i transportdel og infrastrukturdel ble vedtatt i Stortinget 15. juni 2000 i samsvar med Innst. S. nr. 237, jf. St.prp. nr. 52 (1999–2000) Om NSB Gardermobanen AS og oppfølging av NOU 1999:28 Gardermodprosjektet. Evaluering av planlegging og gjennomføring.

Infrastrukturen blir en del av det nasjonale jernbanenettet under Jernbaneverket, mens transportdelen fortsetter som et heleid datterselskap til NSB BA.

I 1999 var gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet 10 387.

Selskaper under forvaltningsbedriften Luftfartsverket:

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Til orientering:

Implementering av § 22 i økonomireglementet

Riksrevisjonen ba i brev av 9. juni 2000 om Samferdselsdepartementets vurdering av behovet for retningslinjer etter økonomireglementet § 22.2 for sel-

skaper eid av Luftfartsverket (Oslo Lufthavn AS, Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS og Nordic Aviation Resources AS).

Bakgrunnen var at Riksrevisjonen i Dokument nr. 3:2 (1999–2000) omtalte «Luftfartsverkets implementering av § 22 i økonomireglementet for staten». Riksrevisjonen merket seg i den forbindelse at Samferdselsdepartementet på et senere tidspunkt ville vurdere om de aktuelle styringsdokumentene oppfylte økonomireglementets krav til forvaltning av aksjeinteresser.

Departementet opplyste i brev av 11. juli 2000 at det hadde hatt en nøye gjennomgang av de styringsdokumentene som var vedlagt departementets brev til Riksrevisjonen av 27. august 1999. Departementet var av den oppfatning at på det nåværende tidspunktet er de styringsdokumentene som var utarbeidet, samt de oppfølgings- og kontrollrutinene som praktiseres, dekkende i forhold til kravet i økonomireglementet § 22.2 vedrørende styrings- og kontrollmyndighet overfor de nevnte selskapene. Videre ble det understreket at det er Luftfartsverket som forvalter aksjeinteressene i selskapene. Departementet legger til grunn at Luftfartsverket i forvaltningen av aksjeinteresser i selskapene følger styringsdokumentene samt praktiserer de oppfølgings- og kontrollrutinene som virksomheten selv har beskrevet i brev av 18. august 1999, og at Luftfartsverket påser at det til enhver tid har oppdatert dokumentasjon som fastslår hvordan styrings- og kontrollmyndigheten skal utøves overfor det enkelte selskap. Samferdselsdepartementet kommer fortsatt til å følge nøye med på utviklingen for Luftfartsverkets selskaper, blant annet gjennom etatsstyringen.

Riksrevisjonen tar departementets svar til etterretning.

Nordic Aviation Resources AS (NAR)

Nordic Aviation Resources AS (NAR) ble opprettet 1. mars 1993.

Selskapets formål er å yte varer og tjenester innen luftfartssektoren i inn- og utland, inklusive skole- og flyvirksomhet.

NAR overtok i 1997 det tidligere Kompetansesenteret for sivil luftfart på Torp lufthavn fra Luftfartsverket.

NAR fikk 1. april 1998 det operative ansvaret for driften av Luftfartsverkets kontrollfly, som brukes til kontroll og kalibrering av instrumenter ved Luftfartsverkets lufthavner. Selskapet har i 1999 drevet kursvirksomhet nasjonalt og internasjonalt. NAR har tilbudt simulatorentrening i syntetisk flygetrener og databasert opplæring i flyteoretiske fag samt drifts- og treningshåndbøker for flyselskaper og skoler. I 1999 har det blitt solgt lærebøker til Norwegian Aviation College i Bardufoss og til Luftforsvaret. Selskapet avsluttet i 1999 prosjektledelsen ved reha-

biliteringen av den internasjonale lufthavnen i Tallinn, Estland. Selskapet er engasjert i andre utenlandsprosjekter i Korea og Nepal. NAR ble 1. januar 2000 sertifisert til å drive operativ virksomhet i henhold til det nye felleseuropeiske regelverket Joint Aviation Requirements (JAR) ved at selskapet ble tildelt Air Operators Certificate (AOC).

Selskapets aksjekapital er på 6,45 mill. kroner.

Driftsinntektene var i 1999 på i underkant av 26 mill. kroner mot 21,7 mill. kroner i 1998. NAR hadde et overskudd i 1999 på 0,46 mill. kroner mot 0,4 mill. kroner i 1998. Over halvparten av overskuddet for 1999 skriver seg fra finansinntekter. Driftsinntektene for 1999 er lavere enn for 1998. Det ble ikke utbetalt utbytte. Egenkapitalandelen pr. 31. desember 1999 var på 54,4 % mot 53,4 % i 1998. Styret har forventet et driftsunderskudd de tre første årene etter overtakelsen av virksomheten på Torp lufthavn i 1997. For NAR som helhet har driften gått med overskudd de to siste årene, men virksomheten på Torp lufthavn har isolert sett gått med underskudd. Overskuddet for 1999 ble avsatt til annen egenkapital.

Honorar til ekstern revisor for revisjon var på kr 33 300 og for rådgivning kr 5 000. For 1998 var tallene kr 41 560 og kr 9 350.

Selskapet har 17 ansatte.

Til orientering:

Driften av NARs kompetansesenter for sivil luftfart på Torp

I mars 1993 ble virksomheten ved Statens trafikkflygerskole på Torp lufthavn avviklet. Bakgrunnen for dette var endringene i arbeidsmarkedet for trafikkflygere. I forbindelse med opprettelsen av et kompetansesenter for sivil luftfart uttalte Samferdselskomiteén i Budsjettinnstilling til Stortinget nr. 14 (1993–94):

«Komiteén understreker betydningen av god flysikkerhet og viser til innføring av nye, fremtidige felles europeiske flysikkerhetsforskrifter. Komiteén avventer departementets vurdering av opprettelsen av et trenings- og kompetansesenter for sivil luftfart.»

I St.prp. nr. 29 (1993–94) heter det bl.a.:

«Samferdselsdepartementet er derfor samtd med Luftfartsverket i at det i første omgang bør opprettest eit mindre kompetansesenter i regi av Luftfartsverket og at dette om naudsynt blir bygd trinnvis ut i takt med det reelle behovet som måtte melde seg etter kvart. Det er ein føresetnad at kompetansesenteret er sjølvfinansiert ved direkte brukarbetaling og driv si verksemd slik at det ikkje oppstår habilitetsproblem.»

Samferdselskomiteéns merknader til dette kommer til uttrykk i Innst. S. nr. 120 (1993–94):

«Komitéen slutter seg til departementets vurdering om at det i første omgang opprettes et mindre kompetansesenter i regi av Luftfartsverket og at senteret drives med inntekt fra brukerne.»

Etter nedleggelsen av Statens trafikkflygerskole i 1993 var det liten aktivitet ved kompetansesenteret på Torp. En liten prosjektstab vedlikeholdt utstyr og dokumentasjon. Tilskuddet fra Luftfartsverket var i denne perioden 1,5–2 mill. kroner pr. år.

I 1997 ble Trenings- og kompetansesenteret for sivil luftfart på Torp overtatt av Nordic Aviation Resources AS (NAR) fra Luftfartsverket. I forbindelse med overtakelsen av kompetansesenteret ble NAR tilført 3,45 mill. kroner i utvidet aksjekapital fra Luftfartsverket.

Riksrevisjonen pekte i brev til Samferdselsdepartementet av 22. mai 2000 på at virksomheten på Torp hadde gått med underskudd siden senteret ble lagt under NAR i 1997. NAR hadde et driftsunderskudd i 1997 på kr 512 800. I 1998 hadde NAR et driftsoverskudd på kr 212 000, men driftsregnskapet viser at selve kompetansesenteret på Torp gikk med et underskudd på kr 754 000 dette året. Regnskapet for 1999 viser at driftsoverskuddet for NAR var på kr 212 000, mens kompetansesenteret gikk med et driftsunderskudd på kr 328 000.

Videre viste Riksrevisjonen til at selskapets styre i beretningen for 1997 opplyste at underskuddet dette året skyldtes overtakelsen av det tidligere kompetansesenteret for sivil luftfart, og at man forventet et underskudd de tre første driftsårene. Etter Riksrevisjonens oppfatning var det på bakgrunn av de nevnte regnskapstallene grunn til å stille spørsmål om kompetansesenteret faktisk var selvfinansiert ved direkte brukerbetaling. Riksrevisjonen ba om uttalelse i saken og om en oversikt over eventuelle tiltak som var eller ville bli igangsatt.

I departementets svarbrev av 21. juni 2000 framgår det at saken ble forelagt Luftfartsverket. I svarbrev fra Luftfartsverket til departementet av 14. juni 2000 hevder Luftfartsverket at hensikten har vært at driften av kompetansesenteret på sikt skulle være selvfinansierende. I brevet nevnes det at av den kapitalutvidelsen på 3,45 mill. kroner som ble foretatt da virksomheten ble lagt inn under NAR i 1997, har bare omtrent halvparten av pengene blitt anvendt. Dette skyldes at så vel inntekter som utgifter ved driften av kompetansesenteret har vært lavere enn det som har vært budsjettert. Aktiviteten ved senteret har altså ikke vært så stor som man forventet ved opprettelsen. For regnskapsåret 2000 er det estimert et driftsresultat på kr 415 000, og det opplyses at virksomheten så langt er i overensstemmelse med budsjett. Det vesentligste av det budsjetterte overskuddet vil komme fra salg av lærebøker.

For tiden framover er NAR optimistisk med hensyn til driftsresultatet for virksomheten på Torp luftfart. Felleseuropeiske regler for opplæring av

flygerpersonell, JAR FCL (Joint Aviation Regulations – Flight Crew Licensing), planlegges innført i Norge fra 1. oktober 2000. Sertifiseringen innebærer at flygerpersonell med lisensiert opplæring kan jobbe i alle land hvor reglene er innført. Dette fører til en viss usikkerhet i utviklingen i markedet for opplæring, men Luftfartsverket mener det med stor sannsynlighet vil kunne medføre at senteret får et større marked. Det kan bli aktuelt med nye investeringer for å tilpasse seg det tilbudet og opprettholde det nivået som kreves av markedet. Luftfartsverket nevner satsing mot nettbaserte tjenester som fjernundervisning og Computer Based Training. NAR vil også vurdere lønnsomheten av å investere i en flysimulator som er JAR-FCL sertifisert. Investeringen vil etter Luftfartsverkets vurdering gi et markedsfortrinn i forhold til andre aktører. En investering av denne størrelsen vil imidlertid gjøre at man vil få et driftsunderskudd i de første årene etter at investeringen er foretatt.

Departementet trekker fram Luftfartsverkets beregninger som tilsa at virksomheten på Torp kom til å gå med underskudd de tre første driftsårene, og mener det ikke er unaturlig at et selskap går med underskudd de første årene det er i drift. Departementet oppfatter Luftfartsverkets redegjørelse slik at kompetansesenteret på Torp vil være i stand til å oppfylle forutsetningene om å være selvfinansiert, men det vil likevel følge nøye med i utviklingen framover. For øvrig viser departementet til brevet fra Luftfartsverket av 14. juni 2000.

Riksrevisjonen vil følge med på den økonomiske utviklingen i NAR vedrørende driften av kompetansesenteret på Torp og departementets oppfølging av dette.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS ble stiftet 30. oktober 1986. Selskapets formål er å tilrettelegge, finansiere, eie og drive parkeringshus og -anlegg ved Luftfartsverkets lufthavner. Selskapet er for tiden eier av parkeringsanlegg ved Oslo lufthavn Gardermoen (P-hus for ansatte) samt Bergen lufthavn, Flesland og Trondheim lufthavn, Værnes.

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS fester tomter av Luftfartsverket. Parkeringsanleggene finansieres ved låneopptak i det private markedet. Luftfartsverket og Oslo Lufthavn AS leier anleggene av Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS. Leien dekker selskapets fradragsberettigede driftskostnader. Avdrag på lån finansieres ved at leierne kjøper andeler i parkeringsanleggene i takt med lånets avvikling.

Den daglige driften av parkeringsanleggene er satt bort til private foretak.

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS hadde ingen nye prosjekter i 1999.

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS har en aksjekapital på 0,1 mill. kroner. Aksjekapitalen har formelt vært å anse som tapt siden 1987. Selskapet hadde pr. 31. desember 1999 et udekket tap på 19,5 mill. kroner. Styret har imidlertid ikke funnet grunn til å iverksette ekstraordinære tiltak, da framtidig inntjening i henhold til avtaler om leie og kjøp av anleggene gjør selskapets finansielle situasjon betryggende. Det heter i statsrådets beretning for 1999 at Samferdselsdepartementet understreker at kapital-situasjonen i selskapet ikke er i strid med bestemmelsene i aksjeloven.

Selskapets driftsinntekter var i 1999 på 21,4 mill. kroner. I 1998 var driftsinntektene på 26,9 mill. kroner. Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS hadde i 1999 et årsunderskudd på 12,4 mill. kroner. I 1998 hadde selskapet et årsoverskudd på 4,6 mill. kroner.

Selskapets langsiktige gjeld økte til 287,9 mill. kroner i 1999, mot 149 mill. kroner året før. Denne økningen skyldes at byggelånet knyttet til parkeringsanlegget for ansatte på Oslo lufthavn ble konvertert til langsiktig finansiering. Egenkapitalandelen var i 1999 på –6,6 %. I 1998 var egenkapitalandelen på –2,4 %.

Ekstern revisors revisjonshonorar utgjorde i 1999 kr 12 500. Honorar for rådgivningstjenester utført av ekstern revisor var kr 12 800. Tilsvarende tall for 1998 var kr 15 000 og kr 7 500.

Selskapet har ingen ansatte. Luftfartsverket har vært forretningsfører for selskapet siden 1. juli 1997.

Oslo Lufthavn AS

Oslo Lufthavn AS (OSL), tidligere Oslo Hovedflyplass AS, ble stiftet 13. november 1992. Hovedflyplassen ble offisielt åpnet 8. oktober 1998. Selskapets formål er å bygge ut, inneha og drive hovedflyplass ved Gardermoen og å delta i andre selskaper av lignende art som naturlig er knyttet til virksomheten ved slik hovedflyplass.

Oslo Lufthavn AS har opprettet datterselskapet OSL Eiendom AS, som har til formål å utvikle, bygge og eie kommersielle utleiebygg samt beslektede virksomheter på Oslo lufthavn Gardermoen. OSL Eiendom AS eier blant annet flyplasshotellet ved ekspedisjonsbygget på Gardermoen. Oslo Lufthavn AS eier 50 % av aksjene i selskapet Oslo Lufthavn Tele & Data AS (OLTD), mens Telenor Bedrift AS eier de øvrige aksjene. I tillegg eier Oslo Lufthavn AS 20 % av selskapet Airport Coordination Norway AS, som har til formål å koordinere «slots», dvs. ankomst- og avgangstidspunkter for fly på norske lufthavner. De øvrige eierne er Luftfartsverket (30 %), Scandinavian Airlines Systems (20 %), Braathens ASA (20 %) og Widerøes Flyveselskap (10 %).

Ansvarlig lån fra Luftfartsverket utgjør 2 566 mill. kroner pr. 31. desember 1999, hvorav 700 mill.

kroner ble konvertert til egenkapital i 1999. Av den tilførte egenkapitalen ble 40 mill. kroner benyttet til forhøyelse av selskapets aksjekapital til 250 mill. kroner, mens 660 mill. kroner ble plassert på et overkursfond. Lånet var rentefritt fram til 1. januar 2000.

OSL-konsernet hadde i 1999 driftsinntekter på 1 823,9 mill. kroner, hvorav morselskapets driftsinntekter utgjorde 1 780 mill. kroner. Konsernet hadde et årsoverskudd på 70 mill. kroner, mens morselskapets overskudd var på 59 mill. kroner. Det ble ikke betalt utbytte.

Oslo Lufthavn AS ble gitt et lån på 490 mill. kroner over statsbudsjettet for 1999, kapittel 1312 post 90. I henhold til St.prp. nr. 45 Om endring av løyvingar mv. for 1999 på Samferdselsdepartementets område ble lånerammen til Oslo Lufthavn AS økt med 311 mill. kroner i 1999. Av dette beløpet stammer 305 mill. kroner fra den ubrukte delen av lånerammen for 1998. Bakgrunnen for at lånet ikke ble fullt utnyttet i 1998, er blant annet forsinket fremdrift for noe arbeid og senere slutfakturering fra flere leverandører enn ventet. Ettersom mindretgiftene i 1998 bare var en forskyvning av Oslo Lufthavn AS' utgifter, foreslo departementet å øke lånerammen. Den totale lånerammen for 1999 er dermed 801 mill. kroner. Bevilgningsregnskapet for 1999 viser at 146 mill. kroner ikke ble benyttet i 1999. Egenkapitalandelen er på 4,9 % mot 3,2 % i 1998.

Den samlede investeringsrammen for Oslo Lufthavn AS er beregnet til om lag 10,2 mrd. kroner, eksklusiv pir B, men medregnet de kommersielle tilleggsinvesteringene. Styret har funnet det riktig å skyve investeringen av pir B noen år fram i tid, etter at foretatte trafikksimuleringer viser at pir A har tilfredsstillende kapasitet til å ivareta trafikkprognosene for de nærmeste årene. Selskapet har påbegynt utvidelse av terminalen for å kunne oppfylle «Schengen-avtalens» krav. Oslo Lufthavn AS' balansesum pr. 31. desember 1999 var på totalt 11 527 mill. kroner.

Honorar til ekstern revisor utgjorde kr 400 000 for revisjon og kr 187 000 for rådgivning. Honorar for revisjon utgjorde kr 370 500 i 1998.

Oslo Lufthavn AS hadde 624 ansatte i 1999.

Oslo Lufthavn Tele & Data AS

Oslo Lufthavn Tele & Data AS ble stiftet 30. april 1997.

Selskapets formål er å tilby og levere telekommunikasjon, IT-systemer, produkter og tjenester til aktører på Oslo lufthavn, Gardermoen og annen virksomhet i tilknytning til dette, jf. vedtektene § 3.

Selskapet eies av Oslo Lufthavn AS og Telenor Bedrift AS med en andel på 50 % hver.

Utgangspunktet for selskapets drift er åpningen av hovedflyplassen og bruken av ekspedisjonsbygget. Om lag to tredeler av den totale omsetningen på 25 mill. kroner er knyttet til leie- og abonnements-

inntekter, mens en tredel av omsetningen kommer fra trafikkavgifter, etablering av tjenester og salg av utstyr.

Oslo Lufthavn Tele & Data AS' aksjekapital ble på generalforsamlingen for 1998 utvidet fra 0,1 mill. kroner til 3,1 mill. kroner.

Omsetningen var på 25 mill. kroner mot 24 mill. kroner i 1998. Årsresultatet var på 1,6 mill. kroner mot 0,3 mill. kroner i 1998. Av overskuddet ble 0,5 mill. kroner utbetalt i utbytte.

Selskapet hadde i 1999 en egenkapitalandel på 35 %. I 1998 hadde selskapet en negativ egenkapitalandel på 4,6 %.

Honorar til ekstern revisor var som i 1998 kr 60 000.

Det var pr. 31. desember 1999 seks ansatte i selskapet.

2.13 SOSIAL- OG HELSE- DEPARTEMENTET

- *Medinnova SF*
- *A/S Vinmonopolet*

Deleid:

- *Kompetansesenter for informasjonsteknologi i helsevesenet AS (KITH) (40 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Medinnova SF

Medisinsk Innovasjon Rikshospitalet (Medinnova) ble etablert i 1986 etter lov om visse statsbedrifter m.m. av 25. juni 1965. Fra 1. januar 1993 er virksomheten videreført gjennom statsforetaket Medinnova SF.

Foretakets formål er å bidra til økt utnyttelse av Rikshospitalets kapasitet innen forskning og utredning, herunder å skaffe økte forskningsmidler til hospitalet. Som et ledd i formålet skal foretaket bl.a. markedsføre og formidle laboratorietjenester samt leie ut Rikshospitalets utstyr til næringslivet og andre brukere. Foretaket skal videre være et ressurs- og kontaktorgan for ideutvikling, patentering og produktutvikling for fagpersonell ved Rikshospitalet.

Medinnova SF har en innskuddskapital på 450 000 kroner.

Medinnova SF hadde i 1999 driftsinntekter på 71,8 mill. kroner, en økning på 3,7 mill. kroner fra året før. Selskapet hadde i 1999 et overskudd på 10 mill. kroner mot et overskudd i 1998 på 0,2 mill. kroner. Medinnova kan på grunnlag av overskuddet tildele midler til spesifikke forskningsprosjekter etter søknad. Til tildelinger for neste år er det avsatt 2 mill. kroner.

Pr. 31. desember 1999 var foretakets egenkapitalandel 17,0 % mot 13,3 % ved utgangen av 1998.

Revisjonshonorarer for 1999 var 132 000 kroner, og honorar til selskapets revisor for andre tjenester var 128 500 kroner.

Selskapets administrasjon har i 1999 bestått av 12 ansatte. I tillegg har selskapet i løpet av året hatt 297 personer engasjert på prosjektbasis. Gjennomsnittlig antall ansatte i 1999 var 123 personer.

Til orientering:

Internkontroll mv.

I Dokument nr. 3:4 (1996–97) og Dokument nr. 3:4 (1997–98) orienterte Riksrevisjonen om enkelte forhold vedrørende internkontrollen i foretaket.

I Dokument nr. 3:2 (1998–99) orienterte Riksrevisjonen om at det for regnskapsåret 1997 bl.a. ble avdekket svakheter i internkontrollen i foretaket. Regnskapet for 1997 ble som følge av dette ikke avlagt innen de lovpålagte frister.

Det ble valgt nytt styre og revisor på foretaksmøtet i Medinnova SF 16. oktober 1998. Det nye styret ble på foretaksmøtet gitt omfattende instruks.

I Dokument nr. 3:2 (1999–2000) orienterte Riksrevisjonen om arbeidet med å følge opp instruksene så langt, og at Riksrevisjonen ville følge det gjenstående arbeidet.

Statsråden har i sin beretningen av 14. juli 2000 for regnskapsåret 1999 gitt følgende orientering om oppfølgingen av instruksene:

- Styret vedtok i henhold til instruks den 30. november 1999 en strategisk plan for Medinnova. Det ble også vedtatt en ny økonomimodell. Alle rutinene er dokumentert og samlet i en økonomihåndbok. Styret vektlegger implementering av økonomihåndboken.
- Innkreving av lån til tidligere ansatt er avsluttet.
- Av de ganske omfattende instruksene som ble gitt i foretaksmøte i 1998, er det kun arbeidet med inndrivelse av utestående fordringer som ikke er fullført og som må følges opp av styret.

Den 10. desember 1999 fastsatte departementet retningslinjer for oppfølging av Sosial- og helsedepartementets eierinteresser i Medinnova SF, jf. økonomireglementet § 22.

Riksrevisjonen vil følge foretakets gjenstående arbeid knyttet til inndrivelse av utestående fordringer og departementets oppfølging av dette.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådens forvaltning:

A/S Vinmonopolet

A/S Vinmonopolet ble etablert 30. november 1922.

A/S Vinmonopolet er organisert etter egen lov av 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet (vinmonopolloven). Statens eierskap til A/S Vinmonopolet utøves ikke som i aksjeselskaper ellers

gjennom en generalforsamling, men av Kongen (departementet) direkte. Etter lovens § 6 utsteder Kongen en generell instruks for styret.

Etter vinmonopolloven § 3 skal selskapets virksomhet bestå i omsetning av alkoholholdige varer og av alkoholfrie festdrikker i den utstrekning som selskapet får rett til, og på den måte som til enhver tid bestemmes.

A/S Vinmonopolet har en aksjekapital på 50 000 kroner.

Brutto driftsinntekter i 1999 var 6,6 mrd. kroner, hvorav 4 mrd. kroner var alkoholavgifter. Dette er en omsetningsøkning på 494 mill. kroner i forhold til året før. Årsresultatet ble på 75,9 mill. kroner mot 135,6 mill. kroner i 1998. Det er avsatt 30,4 mill. kroner i overskuddsandel og utbytte til staten.

Selskapets egenkapitalandel pr. 31. desember 1999 utgjorde 25,7 % mot 28,1 % foregående år.

Ordinært revisjonshonorar for 1999 er beregnet til 500 000 kroner. Fakturerte tilleggstjenester til selskapets revisor utgjorde 157 000 kroner.

Etter vinmonopolloven § 14 er det Riksrevisjonens oppgave å desidere selskapets regnskap. A/S Vinmonopolets regnskap for 1999 ble godkjent i brev av 7. august 2000 til Sosial- og helsedepartementet.

Gjennomsnittlig antall ansatte i 1999 var 1 339.

A/S Vinmonopolet overtok 1. januar 1999 driften av Nordpolet AS på Svalbard. Innskutt aksjekapital utgjør 100 000 kroner. Nordpolets overskudd skal etter bestemmelser gitt av Sosial- og helsedepartementet tilbakeføres lokalsamfunnet på Svalbard gjennom Svalbardrådet.

2.14 UTENRIKSDEPARTEMENTET

– NORFUND

Deleid:

- *Nytt fra Norge AS (54 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til Statsrådets forvaltning:

NORFUND

Lov av 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland trådte i kraft 1. juni 1997. Fondet har vært operativt fra desember 1997.

I henhold til lovens § 1 har NORFUND til formål å

«medvirke med egenkapital og annen risikokapital samt yte lån og stille garantier til utvikling av bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland. Hensikten er å etablere levedyktig, lønnsom virksomhet som ellers ikke ville bli igangsatt som følge av høy risiko»

Utenriksdepartementet har utarbeidet «Instruks for NORFUND» med hjemmel i lovens § 8. NORFUND ble i 1999 tilført over kapittel 0157 Næringsutvikling og økonomisk utvikling 37,5 mill. kroner i tilskudd til tapsavsetning, og over post 91 112,5 mill. kroner til grunnfondskapital. Ved utgangen av 1999 hadde NORFUND en fondskapital på totalt 390,5 mill. kroner, mot 230,9 mill. kroner i 1998. Fondet hadde sitt andre hele driftsår i 1999.

NORFUND hadde i 1999 driftsinntekter på kr 504 000, mot kr 37 000 året før. Driftskostnadene for 1999 var på 12,5 mill. kroner, det vil si en økning på 8,4 mill. kroner. Fondet hadde likevel et positivt årsresultat på 9,7 mill. kroner som følge av betydelige renteinntekter. Dette overskuddet er tilført fondskapitalen i et overskuddsfond. Renteinntektene for 1999 utgjorde 21,7 mill. kroner.

Honorar til ekstern revisor for revisjon utgjorde kr 24 000 og kr 14 500 for rådgivning. For 1998 var tallene kr 16 400 og kr 26 600.

Ved utgangen av 1999 hadde NORFUND åtte ansatte.

Vedtatt i Riksrevisjonens møte 24. oktober 2000

Bjarne Mørk-Eidem

Tore Haugen

Eivind Eckbo

Helga Haugen

Kirsten Astrup

Vedlegg 3.1

Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov

Instruksen vedtatt av Stortinget 27. mai 1977.

§ 1.

I henhold til instruks skal Riksrevisjonen føre kontroll med Statsrådets (departementets) myndighetsutøvelse i saker som gjelder

1. statsbedrifter organisert etter lov 25. juni 1965 nr. 3.
2. statens interesser i aksjeselskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 prosent eller mer av stemmene, eller hvor staten ellers på grunn av aksjeeie eller ved statlig kontroll av selskapsinteresser har en dominerende innflytelse.
3. AS Den Norske Industribank, jf. lov 25. mars 1977 nr. 14.
4. Den Norske Stats Husbank, jf. lov 1. mars 1946 nr. 3.
5. Studentsamskipnader, jf. lov 23. april 1948 nr. 1.
6. Norges Kommunalbank, jf. lov 15. juli 1949 nr. 1.
7. Statens Landbruksbank, jf. lov 5. februar 1965 nr. 2.
8. Statens lånekasse for utdanning, jf. lov 19. juni 1969 nr. 49.
9. Statens Fiskarbank, jf. lov 28. april 1972 nr. 22.

§ 2.

Innen 14 dager etter at årsregnskapet er fastsatt og kjent i departementet skal vedkommende statsråd særskilt for hvert enkelt foretak oversende til Riksrevisjonen

1. foretakets årsoppgjør og eventuelt konsernopp-gjør
2. årsberetning eller årsrapport, samt de uttalelser o.l. som vedkommende lov krever avgitt fra revisor, representantskap eller lignende organ
3. utskrift av bedriftsforsamlingens og generalforsamlingens protokoll for så vidt gjelder foretak som er nevnt i § 1 pkt. 1 og 2
4. beretning fra vedkommende statsråd om departementets myndighetsutøvelse i det forløpne år i saker som gjelder foretaket.

§ 3.

Riksrevisjonen kan kreve at den løpende får tilsendt utskrift av styrets, rådets, representantskapets, bedriftsforsamlingens og generalforsamlingens protokoll, og at den blir underrettet på forhånd om møter i kontrollutvalg o.l.

§ 4.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 2 nevnte dokumenter til Stortinget med Riksrevisjonens mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 5.

Denne instruks trer i kraft straks. Samtidig oppheves instruks fastsatt av Stortinget 20. januar 1967.

Vedlegg 3.2**Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991**

Instruksen vedtatt av Stortinget 10. mars 1992.

§ 1.

Denne instruks, fastsatt i medhold av lov om statsforetak av 30. august 1991, § 45, gjelder Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter denne lov, samt heleide datterselskap av slikt foretak.

§ 2.

Riksrevisjonen kan kreve enhver opplysning den finner nødvendig for sin kontroll, såvel fra vedkommende departement som direkte fra foretaket og dets valgte revisor.

Riksrevisjonen kan selv foreta undersøkelser i, eller i tilknytning til, foretaket og dets virksomhet.

§ 3.

Riksrevisjonen skal varsles om og ha rett til å være til stede i foretaksmøte og i møter i bedriftsforsamlingen og eventuelt i andre kontrollerende selskapsorganer som måtte bli opprettet.

I denne forbindelse skal Riksrevisjonen tilstilles alle relevante saksdokumenter og skal i møter ha rett til å uttale seg.

§ 4.

Riksrevisjonen skal løpende rutinemessig tilsendes fullstendig utskrift av møteprotokoller for samtlige styrende og kontrollerende organer i foretaket. Likeledes skal Riksrevisjonen tilstilles gjenpart av kor-

respondanse, herunder rapporter og notater, mellom foretaket og vedkommende departement i saker vedrørende foretaket.

§ 5.

Innen en måned etter at årsregnskapet er fastsatt og framlagt i departementet, skal vedkommende statsråd, særskilt for hvert enkelt foretak, oversende til Riksrevisjonen:

1. Foretakets årsregnskap og eventuelt konsernregnskap, med revisors beretning.
2. Styrets årsberetning.
3. Protokoller/referater fra møter i foretakets styrende og kontrollerende organer vedrørende behandlingen og fastsettelsen av foretakets årsoppgjør.
4. Beretning om statsrådets (departementets/Regjeringens) utøvelse av eierfunksjon i det forløpne år i saker som gjelder foretaket og heleide datterselskaper.

§ 6.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 5 nevnte dokumenter til Stortinget sammen med sine mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 7.

Denne instruks gjøres gjeldende fra 1. januar 1992.

Vedlegg 3.3**Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank**

Instruksen vedtatt av Stortinget 10. april 1987.

Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank fastsatt i medhold av lov av 24. mai 1985 om Norges Bank og pengevesenet:

§ 1.

I henhold til lov om Norges Bank og pengevesenet av 24. mai 1985 nr. 28, § 2, siste ledd, og etter retningslinjer fastsatt i denne instruks, skal Riksrevisjonen føre kontroll med statsrådets (departementets og regjeringens) myndighetsutøvelse i saker vedrørende Norges Bank.

§ 2.

Som ledd i denne kontroll skal statsråden, snarest mulig etter at Norges Banks årsregnskap og årsberetning er mottatt i departementet, oversende til Riksrevisjonen:

1. Bankens årsregnskap, fastsatt av representantskapet, med revisjonens beretning
2. Hovedstyrets årsberetning
3. Representantskapets uttalelse om hovedstyrets protokoller og eventuelt om andre forhold vedrørende banken

4. Statsrådets beretning vedrørende departementets og regjeringens myndighetsutøvelse i saker som gjelder Norges Bank.

§ 3.

Riksrevisjonen skal gjennom året løpende tilsende kopier av hovedstyrets og representantskapets møteprotokoller.

§ 4.

Riksrevisjonen har rett til å kreve de opplysninger den finner nødvendig for sin kontroll, så vel fra vedkommende departement som fra banken og dens revisjon.

§ 5.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 2 nevnte dokumenter til Stortinget sammen med sine mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 6.

Denne instruks trer i kraft 1. januar 1987.

Vedlegg 3.4

Brev til alle departementer vedrørende Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i selskaper, banker m.m.

Likelydende brev er sendt alle departementer:

Vi minner om frist for innsending av dokumenter i henhold til § 2 i instruks av 1977 for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov og § 5 i instruks av 1992 for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991. Vedrørende Riksrevisjonens kontroll vises det til Dokument nr 3:2 (1999–2000). Dok 3:2 og Riksrevisjonens retningslinjer for selskapskontroll er lagt ut på Riksrevisjonens hjemmeside på internett (www. Riksrevisjonen. no).

Vi ber om å bli underrettet når det etableres virksomheter som etter ovennevnte instruksers § 1 omfattes av Riksrevisjonens kontroll.

Etter økonomireglementet for staten § 22.2 skal hvert departement, eventuelt den underliggende virksomhet som forvalter eierinteressene, ha skriftlige retningslinjer som fastslår hvordan styrings- og kontrollmyndigheten skal utøves overfor hver enkelt virksomhet. Etter § 22.4 skal departementet utarbeide instruks for innhenting av informasjon og hvilke kontroller/vurderinger som skal foretas i den forbindelse. Vi ber om at det ved endringer, eller ved utarbeiding av nye retningslinjer/instruks, sendes kopier hit slik at vi alltid har siste ajourførte utgave av retningslinjene/instruksene tilgjengelig.

Statsrådets beretninger for den enkelte virksomhet som etter instruksene, henholdsvis § 2 punkt 4 og § 5 punkt 4, oversendes Riksrevisjonen, skal være undertegnet av statsråden. Beretningene inngår i de dokumenter Riksrevisjonen oversender til Stortinget. Hvor statens interesser i et selskap er representert ved flere departementer, gis beretningen av en statsråd. Nødvendig informasjon o.a. for å avgi en samlet beretning forutsettes utvekslet mellom departementene. Det vanlige synes å være at statsråden i det departementet som representerer størst andel statlig aksjeeie avgir beretningen.

Etter økonomireglementet § 22.3, skal virksomhetene følges opp spesielt med vektlegging på oppnådd årsresultat, eventuelt avkastningskrav og utbyttepolitikk.

For vår kontroll er det ønskelig at det i statsrådets beretning gis:

- mulige kommentarer/vurderinger vedrørende oppnådd årsresultat i virksomheten.
- opplysninger om hvilke avkastningskrav og utbyttepolitikk som eventuelt er fastsatt for virksomheten.
- eventuelle kommentarer/vurderinger vedrørende faktisk avkastning og utbytte i forhold til avkastningskrav/utbyttepolitikk.

Videre er det ønskelig at det bl.a. gis:

- kommentarer til vedtak i generalforsamling/foretaksmøte hvor det antas hensiktsmessig med nærmere informasjon om vedtaket.
- informasjon om spesielle forhold som er tatt opp i skriftveksel mellom departement og selskap.
- referanser til stortingsmeldinger, stortingsproposisjoner, komiteinnstillinger, stortingsvedtak mv for siste kalenderår som antas å kunne ha interesse for vår kontroll.
- vurdering av den enkelte virksomhets oppfyllelse av mål/krav med mer som måtte være gitt i stortingsmeldinger, stortingsproposisjoner, komiteinnstillinger, stortingsvedtak mv når dette antas å kunne ha interesse for vår kontroll.
- opplysning om fordeling av eierinteresser i selskaper hvor flere departement er aksjeeiere.
- opplysninger for øvrig om virksomhet, morselskap, konsern, datterselskaper som antas å kunne ha interesse for vår kontroll.

Av hensyn til vårt kontrollarbeid, og våre frister for oversendelse av dokumenter med mulige merknader til Stortinget (jf instruksene, henholdsvis § 4 og § 6), kan det ikke påregnes utsettelse av fristene som er gitt i instruksene.

NØKKELTALL FOR HELEIDE AKSJESELSKAPER, SELSKAPER MED BEGRENSET ANSVAR OG STATSFORETAK FOR REGNSKAPSÅRET 1999

Dep	Selskap ¹ – alle beløp i 1000 kroner	Tot.innt.	Tilskudd	Årsresultat	Aksjekap	Utbytte	EK	EK-andel ⁵	Ansatte
Heleide aksjeselskaper									
AAD	AS Rehabil ²	41 623	14 438	1 923	210	0	2 046	32,3 %	16
AAD	Statsbygg Invest AS	18 500	-	-1 705	200	0	-755	-0,3 %	0
JD	Norsk Eiendomsinformasjon AS ²	68 368	-	9 000	6 000	7 200	41 752	66,7 %	15
KUF	Norsk Synkrotronforskning AS	2 214	-	-24	50	-	77	9,0 %	-
KUF	Sem Gjestegård AS	15 444	-	1 118	3 000	-	5 365	37,8 %	16
KUF	UNINETT AS ³	18 617	37 825	5 249	3 000	-	33 708	57,3 %	25
KRD	Kommunalbanken AS ⁴	-	-	-	-	-	-	-	-
KD	Nationaltheatret AS	134 099	98 655	155	195	-	5 930	14,6 %	224
KD	NRK AS	3 034 923	2 590	62 515	1 000 000	-	1 555 387	58,9 %	3 423
KD	Tusenårsskiftet-Norge 2000 AS	67 764	54 500	5 490	50	-	71	0,4 %	16
LD	Statens Skogplanteskoler AS ⁶	-	-	388	900	350	10 557	52,6 %	-
LD	VESO AS	137 597	-	-845	5 000	1 500	45 167	52,0 %	100
NHD	A/S Olivin ²	963 834	-	52 643	48 000	14 000	348 980	51,1 %	548
NHD	Arcus AS	1 435 410	-	25 415	431 000	-	592 682	38,0 %	501
NHD	Bjørnøen AS	14	-	-254	4 000	-	3 654	93,2 %	-
NHD	Electronic Chart Centre AS	8 023	-	-4 860	10 000	-	84 304	97,7 %	18
NHD	Kings Bay AS ²	28 717	26 000	11	2 000	-	2 526	12,9 %	23
NHD	Norsk Gar.inst. for Skip og Borefartøyer AS .	10 325	-	6 468	1 000	-	4 531	2,7 %	-
NHD	Store Norske Spitsbergen Kulkomp. AS	124 119	87 000	180	14 400	-	36 589	49,5 %	214
NHD	Svalbard Samfunnsdrift AS ²	98 917	46 000	-4 006	10 000	-	20 056	26,1 %	100
OED	Den Norske Stats Oljeselskap AS	139 992 000	-	3 403 000	4 940 000	1 702 000	41 610 000	24,7 %	18 291
SD	Telenor AS	33 468 000	-	2 035 000	8 400 000	500 000	21 265 000	44,3 %	22 461
SD	Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS	21 383	-	-12 423	100	-	-19 452	-6,6 %	-
SD	Nordic Aviation Resources AS (NAR) ²	26 000	-	460	6 450	-	8 414	54,4 %	17
SD	Oslo Lufthavn AS	1 823 906	-	69 758	250 000	-	563 641	4,9 %	624
SD	Oslo Lufthavn Tele & Data AS	25 044	-	1 593	3 100	490	3 102	34,7 %	6
Totalt AS		181 564 841	367 008	5 656 249	15 138 655	2 225 540	66 223 332	-	46 638

Dep	Selskap ¹	Tot.innt.	Tilskudd	Årsresultat	Innskuddskap	Utbytte	EK	EK-andel	Ansatte
Selskaper med begrenset ansvar (BA)									
SD	Norges Statsbaner BA	6 912 000	-	-1 081 000	1 350 000	-	3 463 000	19,8 %	10 387
SD	Posten Norge BA ²	13 130 000	-	437 000	1 515 000	131 000	2 659 000	35,9 %	31 614
Totalt BA		20 042 000	-	-644 000	2 865 000	131 000	6 122 000	-	42 001
Statsforetak (SF)									
FD	Statens Kantiner SF	376 727	-	8 113	30 000	1 930	44 777	38,3 %	845
KRD	SIVA SF	183 846	50 374	14 097	244 500	-	362 506	21,9 %	38
LD	Statskog SF ²	245 561	-	16 771	88 500	10 000	198 451	68,4 %	262
OED	Statkraft SF	5 601 000	-	946 000	19 250 000	600 000	21 503 000	45,7 %	1 504
OED	Statnett SF ²	7 974 000	-	415 000	2 700 000	208 000	4 149 000	35,7 %	819
SHD	Medinnova SF	71 794	-	9 986	450	-	30 358	17,0 %	123
Totalt SF		14 452 928	50 374	1 409 967	22 313 450	819 930	26 288 092	-	3 591
Andre									
SHD	A/S Vinmonopolet	6 552 500	-	759 000	50	30 400	379 600	25,7 %	1 339
UD	NORFUND ²	504	150 000	9 645	-	-	390 505	99,3 %	8
Totalt for AS, BA, SF og andre		222 612 773	567 382	7 190 861	40 317 155	3 206 870	99 403 529	-	93 577

¹) For konsern er konserntallene oppgitt.

²) Tallet i kolonnen for ansatte gjelder ansatte pr. 31.12.

³) Netto driftsinntekter

⁴) Tallene er oppført i vedlegg 3.6

⁵) Egenkapital*100/totalkapital

⁶) Selskapet har ikke utarbeidet konsernregnskap. Tallene gjelder morselskapet.

NØKKELTALL FOR BANKER/UTLÅNSVIRKSOMHETER OPPRETTET VED SÆRLOV FOR REGNSKAPSÅRET 1999

Dep	Virksomhet ¹ - alle beløp i 1000 kroner	Renteinnt.	Rentekost.	Rentestøtte	Adm.kost.	Årsres.	Forv.kap.	Ord.utlån	Grunnfond	Utbytte	Ansatte
FIN	Norges Bank	9 981 692	33 615 890	0	1 142 169	-3 114 665	467 223 039	0	0	10 685 000	1 154
KUF	Statens lånekasse ²	3 294 749	4 519 121	1 330 540	215 823	0	63 489 961	60 461 892	1 308 000	0	321
KRD	Husbanken	4 750 849	4 845 374	94 526	203 778	0	87 993 273	86 556 217	20 000	0	356
KRD	Kommunalbanken AS ³ ...	345 007	318 214	0	4 622	11 713	34 066 452	30 006 687	660 000	0	30
LD	Landbruksbanken	296 321	293 331	478	50 216	0	5 414 771	4 413 997	805 800	0	99
NHD	SND	871 832	579 236	7 487	241 006	139 998	15 424 918	9 947 438	629 788	88 584	406
Totalt	19 540 450	44 171 166	1 433 031	1 857 614	-2 962 954	673 612 414	191 386 231	3 423 588	10 773 584	2 366

¹⁾ For konsern er konserntallene oppgitt.

²⁾ Tallet i kolonnen for ansatte gjelder årsverk

³⁾ Tallene gjelder for perioden 1. november -31. desember 1999

NØKKELTALL FOR DELEIDE AKSJESELSKAPER FOR REGNSKAPSÅRET 1999

(Gjelder selskaper hvor Riksrevisjonen har opprettet kontroll)

Dep	Selskap ¹ – alle beløp i 1 000 kroner	Eierandel	Tot. innt.	Årsresultat	Aksjekap.	Andel stat	Utbytte	Andel stat	EK	EK-andel	Ansatte
FIN	Den norske Bank ASA ²⁻³	60,6 %	12 021 000	3 125 000	7 787 000	4 718 922	1 363 000	825 978	21 679 000	6,9 %	7 339
FIN	Kreditkassen ²⁻³	34,6 %	6 603 000	2 477 000	3 860 000	1 335 560	1 654 000	572 284	15 054 000	7,1 %	4 051
JD	Industritjeneste AS	53,4 %	32 504	821	680	363	0	0	4 581	37,8 %	117
KD	Carte Blanche AS	70,0 %	17 411	-769	100	70	0	0	-358	-21,2 %	23
KD	Den Nationale Scene AS	66,7 %	79 187	3 218	51	34	0	0	1 287	8,7 %	140
KD	Den Norske Opera AS	90,0 %	225 108	3 445	50	45	0	0	-10 352	-25,7 %	414
KD	Norsk Film AS ⁴	77,6 %	65 500	2 004	18 300	14 201	0	0	52 285	27,6 %	14
KD	Rogaland Teater AS	66,7 %	46 789	4 082	90	60	0	0	8 427	33,6 %	88
KD	Trøndelag Teater AS	66,7 %	64 143	2 696	54	36	0	0	2 363	13,2 %	110
KUF	Akvaforsk AS ⁵	86,3 %	45 989	-5 080	8 500	7336	0	0	12 038	28,7 %	84
KUF	Chr. Michelsen Research AS ²	50,0 %	78 940	-5 810	28 000	14 000	0	0	55 637	51,7 %	120
KUF	Forskningsparken AS ⁵	58,6 %	30 549	1 660	4 525	2 652	0	0	30 489	53,4 %	10
KUF	Leiv Eiriksson Nyfotek AS	39,1 %	8 905	269	1 850	723	0	0	13 075	91,2 %	3
KUF	NORUT-GRUPPEN AS	66,7 %	92 426	3 523	18 000	12 006	0	0	35 207	41,5 %	194
LD	Forskningsparken i Ås AS ⁵	50,7 %	29 393	-2 141	7 490	3 797	0	0	5 513	36,9 %	73
LD	Instrumenttjenesten AS ⁶	89,3 %	23 685	-249	1 000	893	0	0	8 198	70,1 %	23
LD	Statkorn Holding ASA ⁶	80,0 %	2 682 384	15 656	500 000	400 000	0	0	1 248 863	62,0 %	361
MD	Norsas AS	51,0 %	33 565	2 479	1 020	520	0	0	12 383	66,4 %	28
MD	Polarmiljøseneteret AS	64,5 %	4 176	237	60	39	0	0	227	40,5 %	4
NHD	Kongsberg Gruppen ASA	50,0 %	4 945 000	233 000	150 000	75 000	66 000	33 000	1 490 000	37,1 %	3 308
NHD	Norge på EXPO 2000 AS	75,0 %	30 000	-6 490	3 000	2 250	0	0	-6 057	-60,9 %	6
NHD	Norsk Avfallshandtering AS	84,0 %	158 236	-13 406	231 309	194 300	0	0	220 989	39,0 %	75
NHD	Norsk Hydro ASA	43,8 %	102 433 000	3 459 000	5 332 000	2 336 482	2 094 000	917 591	58 667 000	33,2 %	38 706
NHD	Norsk Medisinaldepot AS	81,0 %	6 036 465	20 705	200 000	162 000	0	0	607 715	31,7 %	521
NHD	Raufoss ASA	50,3 %	2 062 203	97 901	150 000	75 450	0	0	801 983	38,7 %	2 468
SD	Airport Coordination Norway AS	53,8 %	1 000	8	100	54	0	0	108	19,3 %	0
SD	SAS Norge ASA ⁷	50,0 %	497 000	352 000	470 000	235 000	176 000	88 000	4 077 000	84,8 %	7 763
SHD	KITH AS	40,0 %	22 387	30	6 000	2 400	0	0	7 161	44,0 %	23
UD	Nytt fra Norge AS	54,0 %	7 628	0	113	61	0	0	20 616	91,2 %	11
Totalt			138 377 573	9 770 789	18 779 292	9 594 254	5 353 000	2 436 853	104 099 378		66 077

¹⁾ For konsern er konserntallene oppgitt

²⁾ I kolonnen for antall ansatte er årsverk oppgitt.

³⁾ Totale inntekter gjelder netto renteinntekter og andre driftsinntekter

⁴⁾ Antall ansatte gjelder morselskapet. Antall ansatte for konsernet er ikke oppgitt.

⁵⁾ Selskapet har ikke utarbeidet konsernregnskap. Alle tallene gjelder morselskapet.

⁶⁾ Gjelder antall ansatte pr. 31. desember 1999

⁷⁾ Totale inntekter er netto resultatandel for SAS Norge ASA.